

**BAZI İSLAMİ ÜLKELERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENİ
YETİŞTİRME: TÜRKİYE, AZERBAYCAN VE İRAN ÖRNEĞİ**

Maliheh MOVASSAGH BEHESTANİ

DOKTORA TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN, 2016

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Maliheh

Soyadı : MOVASSAGH BEHESTANİ

Bölümü : BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Bazı İslami Ülkelerde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme:
Türkiye, Azerbaycan ve İran Örneği

İngilizce Adı : Physical Education and Sport Teacher Training in Some Islamic
Country: Turkey, Azerbaijan and Iran Example

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Maliheh MOVASSAGH BEHESTANİ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Maliheh MOVASSAGH BEHESTANİ tarafından hazırlanan “BAZI İSLAMİ ÜLKELERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME: TÜRKİYE, AZERBAYCAN VE İRAN ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

Üye : Prof. Dr. Mehmet GÜNAY

Üye : Prof. Dr. İsmail Hakkı MİRİCİ

Üye : Prof. Dr. Erdal ZORBA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Veliddin BALCI

Tez Savunma Tarihi :/...../2016

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında, her türlü bilimsel yardımda bulunan ve yakın ilgisini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

**BAZI İSLAMİ ÜLKELERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME: TÜRKİYE, AZERBAYCAN VE İRAN
ÖRNEĞİ**

(Doktora Tezi)

Maliheh MOVASSAGH BEHESTANİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2016

ÖZ

Araştırmanın amacı, Türkiye, İran ve Azerbaycan gibi bazı İslami ülkelerde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Araştırma için gerekli veriler basılı kaynaklara dayanmaktadır. Bu kapsamda ulaşılabilen tez çalışmaları, makaleler, resmi gazeteler, yönergeler, kılavuzlar, kitaplar ve konu ile ilgili bilgi sahibi olan kişilerle yapılan görüşmeler dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda, incelen üç ülkede de öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ve alan bilgisi derslerinden oluşan beden eğitimi ve spor öğretmenliği programının dört yıldan (8 yarıyıl) oluştuğu görülmüştür. Ancak Türkiye’de bir yarıyıl 14 haftadan oluşurken, Azerbaycan’da 15 haftadan, İran’da ise 16 haftadan oluşmaktadır. Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının yaklaşık %13’ünü seçmeli dersler oluştururken, İran ve Azerbaycan’da seçmeli derslere yer verilmediği, derslerin her iki ülkede de öğrenci işleri tarafından düzenlenip zorunlu olarak belirlendiği görülmüştür. Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 60 dersten 158 krediyi, İran’da ise öğretmen adayları dört yıllık süre içinde 77 dersten 154 kredi ve Azerbaycan’da 65 dersten 232 kredi tamamlanmak zorundadır.

Ülkelerin haftalık ders saatleri açısından da çeşitli farklar görülmüştür. Türkiye’de haftalık ders saati ortalama 27.3, İran’da 30.7 ve Azerbaycan’da 33.1’dir. Sekiz yarıyılta ülkelerin programları içerisindeki ders saatlerine bakıldığında; Türkiye’deki beden eğitimi öğretmen adaylarının 2674 saat ile en düşük ders saatini aldıkları görülmüştür. Bunu 3440 saat ile İran ve 3480 saat ile Azerbaycan izlemiştir. Ülkelerin programları içerisinde teorik derslere ayırdığı oranlara bakıldığında ise 1065 saat ile en düşük teorik saatin Azerbaycan’da verildiği görülmüştür. Bunu 1488 saat ile İran ve 1750 saat ile Türkiye izlemiştir. Uygulamalı ders saatleri açısından ise 924 saat ile Türkiye son sırada yer almıştır. İran’da uygulamalı ders saati 1952 ve Azerbaycan’da 2415 saattir. Sonuçta hem İran hem de Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları içerisinde uygulamalı derslere daha fazla ağırlık verildiği görülmüştür. Bu oranın yaklaşık olarak İran’da Türkiye’nin iki katı, Azerbaycan’da ise iki buçuk katı olduğu görülmüştür. Türkiye, İran ve Azerbaycan’da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre dağılımı incelendiğinde üç ülkede de en büyük payı alan bilgisi derslerinin aldığı görülmüştür. Türkiye’de bir öğretmen adayının dört yıl sürecinde aldığı derslerinin % 50’sini alan dersleri oluştururken, bu oran İran’da Türkiye’ye yakın bir oranda % 55.81’dir. Ancak Azerbaycan’da bir öğretmen adayının aldığı derslerinin yaklaşık % 71’ini alan dersleri oluşturmaktadır. Yine benzer şekilde üç ülkede de en düşük paya genel kültür dersleri sahiptir. Ancak genel kültür derslerine ayrılan oranlar incelendiğinde Türkiye ve Azerbaycan’da yaklaşık % 20 civarı olan pay, İran’da % 4 gibi çok düşük bir orandadır. İran buna karşılık öğretmenlik meslek bilgisine Türkiye ve Azerbaycan’a göre daha fazla pay ayırmıştır. Türkiye ve İran’da yaklaşık % 22 oranında öğretmenlik meslek bilgisine dair dersler verilirken, bu oran Azerbaycan’da % 12’ye kadar inmiştir. Türkiye, İran ve Azerbaycan’da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı içerisinde yer alan dersler incelendiğinde üç ülkede de ortak isme ve içeriğe sahip birçok dersin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte İslami bir ülke olan İran’da yükseköğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler incelendiğinde; “Yüce İslam Tarihi ve Yorumlar”, “İslami Düşünceler” ve “Doğum Kontrolü Yöntemi” gibi dersler göze çarpmıştır. Azerbaycan’da ise “Sosyoloji”, “İktisat”, “Psikoloji” ile “Matematik ve Fizik” gibi bazı derslerin Türkiye’de uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı içinde yer almadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler : Karşılaştırmalı Eğitim, Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı

Türkiye, Azerbaycan, İran

Sayfa Adedi : 104 + xiv

Danışman : Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

**PHYSICAL EDUCATION AND SPORT TEACHER TRAINING IN
SOME ISLAMIC COUNTRIES: TURKEY, AZERBAIJAN AND IRAN
EXAMPLE**

(Ph.D Thesis)

Maliheh MOVASSAGH BEHESTANI

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June 2016

ABSTRACT

The aim of the research, Turkey, physical education implemented in some Islamic countries such as Iran and Azerbaijan and is the comparative study of sports teacher training program. The necessary data for the study is based on printed sources. In this context, the thesis can be reached, articles, official newspapers, instructions, manuals, books, and interviews with people who have information about the case is taken into account. As a result, all three countries examined in the teaching profession, general culture and education body of knowledge consisting of courses and sports education program four years (eight semesters) has been shown to occur. However, in Turkey formed a semester of 14 weeks, 15 weeks in Azerbaijan, consists of 16 weeks while in Iran. Turkey in physical education and sports teacher training program accounts for about 13% of the elective courses, not given to the electives in Iran and Azerbaijan, courses in both countries has been shown to be designated as mandatory edited by student affairs. Physical education in Turkey and sports teachers of four years (eight semesters) 158 loan from a total of 60 courses in education and training, while the Iranian teachers 232 loans from 65 courses in 154 loans and Azerbaijan from 77 courses in the four-year period must be

completed. Various differences in terms of hours per week of countries of origin. Average 27.3 hours per week in Turkey, Iran and Azerbaijan is 33.1 at 30.7. When you look at the eight semester hours of courses in the program of the country; Physical education teacher candidates in Turkey were found to receive the minimum number of hours to 2674 hours. At 3440 hours and 3480 hours followed by Iran and Azerbaijan. Considering the rate at which programs devoted to theoretical courses in the country of Azerbaijan has been shown to be the minimum theoretical time with 1065 hours. It was followed by 1488 hours and 1750 hours Turkey and Iran. In terms of practical lessons it took place in the last hours with 924 hours Turkey. 1952 hours and 2415 hours applied in Azerbaijan in Iran. As a result of the applied courses in Iran and Azerbaijan as well as physical education and sports teacher training programs it has seen given more weight. Iran, Turkey, this ratio approximately doubled, while in Azerbaijan were found to be two and a half times. Turkey has seen three countries that received the largest share of field knowledge courses when implemented in Azerbaijan, Iran and physical education and sports teachers examined distribution according to areas of the courses included in training programs. Take classes in the course of four years, 50% are in the process of creating a teachers in Turkey, this ratio was 55.81% at a rate close to Turkey in Iran. However, Azerbaijan accounts for approximately 71% of the courses taken by a teachers course. Similarly in the three countries have the lowest share of the general culture courses. However, the proportions allocated to general education courses studied in Turkey and about 20% percent of the shares in Azerbaijan is a very low rate of 4% in Iran. Iran has allocated a greater share knowledge whereas the teaching profession by Turkey and Azerbaijan. Turkey and approximately 22% of the teaching profession in Iran while giving information about the courses, the ratio was down to 12% in Azerbaijan. Turkey, Iran and Azerbaijan when applied to physical education and sports programs involved in teacher training courses in all three countries examined have seen that many courses have a common name and content. However, when applied to physical education in higher education institutions of Islamic Iran, a country and a sports teacher training program, the courses are examined; "Supreme Islamic History and Comments," "Islamic Thought" and "Birth Control Method" as classes were outstanding. In Azerbaijan, "Sociology", "economy", "Psychology" and "Mathematics and Physics" implemented in some classes of physical education and sports teachers in Turkey as it was seen that take place in the breeding program.

Key Words : Comparative Education, Physical Education Curriculum, Turkey,
Azerbaijan, Iran

Page Number : 104 + xiv

Supervisor : Associ. Prof. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	10
1.3. Araştırmanın Önemi.....	11
1.4. Varsayımlar	12
1.5. Sınırlılıklar.....	13
1.6. Tanımlar	13
BÖLÜM II	15
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	15
2.1.BEDEN EĞİTİMİ KAVRAMI.....	15

2.1.1. Beden Eğitiminin Amaçları.....	17
2.1.2. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları	19
2.1.3. Beden Eğitimi Dersinin Genel Eğitim İçerisindeki Yeri ve Önemi.....	20
2.2.1. Karşılaştırmalı Eğitimin Amaçları.....	24
2.2.2. Karşılaştırmalı Eğitimin Faydaları	25
2.2.3. Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarında Uygulanan Yaklaşımlar	26
2.3. Dünyada ve Türkiye’de Karşılaştırmalı Beden Eğitimi ve Spor	28
2.4. Türkiye ile İlgili Genel Bilgiler	29
2.4.1. Türkiye’de Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	30
2.5. İran ile İlgili Genel Bilgiler	32
2.5.1. İran’da Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	33
2.6. Azerbaycan ile İlgili Genel Bilgiler	34
2.6.1. Azerbaycan’da Beden Eğitimi Sisteminin Gelişimi	36
BÖLÜM III.....	51
YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Evren ve Örneklem	52
3.3. Verilerin Toplanması.....	52
3.4. Verilerin Analizi.....	52
BÖLÜM IV	54
BULGULAR.....	54
4.1. Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrenimi Veren Yüksek Öğretim Kurumların Ders Programlarının Analizi	54
4.1.1. Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı	55

4.1.2.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı.....	56
4.1.3.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımları	57
4.1.4.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları	57
4.1.5.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Yarı Yıllara ve Alanlarına Göre Dağılımları	59
4.2. İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrenimi Veren Yükseköğretim Kurumların Ders Programlarının Analizi.....	61
4.2.1.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı	61
4.2.2.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı.....	63
4.2.3.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımları	64
4.2.4.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları	64
4.2.5.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler İle Saat ve Kredi Sayıları.....	66
4.3.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrenimi Veren Yükseköğretim Kurumların Ders Programlarının Analizi	68
4.3.1.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı	68
4.3.2.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı	70
4.3.3.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımları.....	71

4.3.4.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları	71
4.3.5.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler İle Saat ve Kredi Sayıları	73
BÖLÜM V.....	76
TARTIŞMA ve Sonuç.....	76
5.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarına İlişkin Sonuçlar	76
5.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslere İlişkin Sonuçlar	79
5.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar	81
5.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar	83
5.5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslere İlişkin Sonuçlar	87
KAYNAKLAR	88
ÖZGEÇMİŞ.....	96

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı.....	55
Tablo 2 Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı	56
Tablo 3 Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Derslerin Alanlara Göre Dağılımları	57
Tablo 4 Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları	58
Tablo 5 Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Yarıyıllara ve Alanlarına Göre Dağılımları.....	59
Tablo 6 İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Zorunlu Derslerin Kredi Ve Sayılarının Dağılımı	61
Tablo 7 İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Teorik Ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı	62
Tablo 8 İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Derslerin Alanlara Göre Dağılımları	63
Tablo 9 İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları	64
Tablo 10 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler İle Saat ve Kredi Sayıları	65

Tablo 11 Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Zorunlu Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı	68
Tablo 12 Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı	69
Tablo 13 Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Derslerin Alanlara Göre Dağılımları	70
Tablo 14 Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları.....	71
Tablo 15 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler İle Saat ve Kredi Sayıları	73
Tablo 16 Türkiye, İran ve Azerbaycan Ülkelerinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Karşılaştırılması.....	75

KISALTMALAR LİSTESİ

- BESÖYP : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programı
- BESÖYP-T : Türkiye’de Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programı
- BESÖYP-İ : İran’da Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programı
- BESÖYP-A : Azerbaycan’da Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programı
- YÖK : Yükseköğretim Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu ortaya konulmaya çalışılmış ve araştırmaya destek sağlayıcı bilgiler üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırmanın alt problemleri, amacı ve önemi ile araştırmanın varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada geçen bazı önemli kavramların tanımları da yer almaktadır.

1.1. Problem

Nitelikli bireylerin nitelikli toplumları oluşturduğu göz önüne alındığında eğitimin toplumlar açısından ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bowen (1997) eğitimin, bir ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlayan insan gücünü hazırlayan araç olarak, gün geçtikçe ekonominin temel yatırımı haline geldiğini belirtmiştir. Eğitimin, bireyleri geliştirerek ülkelerin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağladığı için önemli olduğunu ve değerinin çok iyi anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır.

Her insan sahip olduğu birçok yetenek ve ihtiyaçlarıyla birlikte dünyaya gelir. İhtiyaçların karşılanması ile yeteneklerin kullanılabilmesi ve geliştirilebilmesi için insanlar hayatları boyunca süren bir yetiştirme ve yetiştirilme süreci içerisine girerler. En geniş anlamıyla, eğitim bu yetiştirme ve yetiştirilme sürecinin tamamını kapsayan bir kavramdır (Ergun, Ergezer, Çevik ve Özdaş, 1999).

Toplumsal değişme ve gelişmenin nitelikli insan gücüne bağlı olduğu göz önüne alındığında, nitelikli insanı yetiştirmenin de eğitimden geçtiği bilinmektedir. Küçükahmet’de (1997) eğitim sisteminin işlevini yerine getirmesinde üç temel öğrenin rol oynadığını bunların öğrenci, öğretmen ve program olduğunu ifade etmiştir. Bunlar eğitim sistemine yön veren ve biçimlendiren en önemli öğelerdir. Eğitimin verimliliği ve ülkenin gelişmesi için gerekli olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi için bu öğeler arasındaki ilişkiler sağlıklı ve uyumlu olmalıdır.

Bir ülkenin eğitim sisteminin başarısı temelde sistemi işletecek olan öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Çünkü öğretmenler; devletin eğitim politikasını uygulayan, uygulama sonuçları ile bu politikayı etkileyerek bireylerin eğitim sorumluluğunu üstlenen bir meslek grubunu oluşturmaktadır. Öğretmenlerin böyle önemli bir sorumluluğu yerine getirebilmeleri için meslekleriyle ilgili gerekli bilgi ve becerilerle donatılmaları gerekmektedir. Bunun için öğretmenlerin eğitilmesi üzerinde dikkatle ve önemle durulması gerekmektedir.

Sünbül’ün (2001) de ifade ettiği gibi eğitim ve öğretimde hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, dersin içeriği ne kadar işlevsel seçilip organize edilirse edilsin, o hedefler ve kavrayışa sahip öğretmenler elinde yürütülmedikçe eğitimden beklenen sonucun alınması olanaklı değildir.

Az gelişmiş ülkelerin çoğunun temel problemi doğal kaynaklarının yetersizliği değil, insan kaynaklarının geliştirilememiş olmasıdır. Eğitilmiş insan gücü bir ülkenin ilerleyebilmesinde temel yapı taşıdır, öyleyse gelişmişliğin en önemli gücü ve dayanağı eğitilmiş insan gücü unsurudur. İnsanı ihmal eden bir toplumun ekonomisi, sosyal ve kültürel hayatı ihmal edilmiş olduğu söylenebilir (Adem, 1993).

Nitelikli insan gücü, bütün dünya ülkelerinin eğitim politikalarının en önemli ve vazgeçilmez konusu hâline gelmiştir. Buna paralel olarak; bireyin, topluma yararlı olabilmesi için kazanması gereken davranışlar; katlanarak artmakta, tüm teknolojik kolaylıklara karşın insan; bir yol göstericiye, çok daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının görevleri de hem değişmekte, hem de zorlaşmaktadır. Onun içindir ki; son yıllarda tüm ülkeler, eğitim sistemlerini ve öğretmen yetiştirme politikalarını sorgulamaya başlamışlar, daha iyi eğitim için, daha nitelikli öğretmen ilkesiyle çalışmalarına ivme kazandırmışlardır (Özyar, 2001).

Gürkan (1993)'e göre, "öğretmenin, öğrenci ve eğitim programlarını etkileme gücü diğer öğelere oranla daha çoktur". İstenilen özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde öğretmen önemli bir öğedir. "Bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin gelişmesi için ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesinden eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen sorumludur" (Küçükahmet, 1993). Öyleyse, eğitim sisteminin başarısı, büyük ölçüde sistemi işletecek öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Bu nedenle öğretmen, öğretimin niteliğini yükseltici, verimi artırıcı uygulamalarda bulunmaya özen göstermelidir. Kuşkusuz bunun sağlanmasında kendisinin de böyle bir ortamda yetişmesinin önemli bir katkısı olacaktır, öğretmen, ne kadar iyi yetiştirilirse nitelikli insan gücü ihtiyacı da o derece iyi karşılanacaktır (Kırkıyık, 1998; Külahçı ve Kuzu 1997).

Bu nedenle toplumlar özellikle öğretmenin yetiştirilmesi önemle üzerinde durulan konulardan birisidir. Milletlerin ruh ve karakterini şekillendirmede etkin rol oynayan öğretmenlerin bu işlevlerini yerine getirebilmesinde onların üretkenliğinin önemli bir etkisi vardır. İslam dini de eğitim ve öğretim işini yüklenen öğretmenlerimize gereken önemi vermiş, öğretmenlerin yapmış oldukları iş karşılığında dünyada ve ahrette Allah'ın rahmetine ve insanların gönüllerine girdikleri ifade edilmiştir.

Öğretmen yetiştirme kavramı genel olarak, ilgili kişileri öğretmenlik mesleğine hazırlamak amacıyla yapılan bütün resmi ve gayri resmi etkinliklere verilen ad olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte öğretmen yetiştirmekle yükümlü bir eğitim kurumunun belli programlara göre yaptığı iş durumunu da ifade etmektedir (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976). Öğretmen yetiştirme, bir meslek grubunun eğitiminden öteye nasıl bir toplum ve ne için eğitim istediğimiz konusunu ihtiva eder. Çünkü okul ve öğretmenler, bir toplumun yaşamını sürdürebilmek dönüştürebilmek için ihtiyaç duyduğu temel toplumsallaştırma araçları arasındadır.

Günümüzde eğitim sistemleri, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler ve toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücü çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. Öğretmen yetiştirme sistemleri de bu gelişmelerden doğrudan etkilenmekte ve programlar, eğitim-öğretim süreçleri ve altyapı bakımından alternatif yaklaşımlar gündeme gelmektedir .

Öğretmen yetiştirme, teorik ve pratik tüm boyutlarıyla günümüz eğitiminin temel konularından biridir. Son yıllarda elde edilen bilimsel verilere dayalı olarak her branş için öğretmen yetiştirme çalışmaları oldukça önem kazanmıştır. Her alan öğretmenine, tüm

öğretmenlere kazandırılması gereken genel öğretmen yeterlikleriyle birlikte, kendi alanına özgü yeterlikler de kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Türkiye’de her öğretim kademesine öğretmen yetiştirme sorumluluğu; ilk olarak 1982’den itibaren, 41 Sayılı Kararname ve 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile tamamen üniversitelere verilmiştir (Özkan, 1999). Bu üniversitelerde çeşitli branşlarda öğretmen yetiştirilmektedir. Bunlardan biri de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır.

Günümüzde hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte beden eğitimi ve sporun insan yaşamındaki önemi de giderek artmıştır. Sağlıklı bir nesil oluşturmak, iş verimi ve bedensel gücü yüksek bireyler yetiştirmek ve toplumlar arası kaynaştırıcı sosyal etkileri artırmak gibi nedenlerden dolayı insanlar ve ülkeler beden eğitimi ve spora büyük önem vermektedirler. Bununla birlikte elit sporcular yetiştirerek uluslararası müsabakalarda öne çıkabilmek, ülke ismini duyurarak tanıtıma katkı sağlamak gibi özel hedefler doğrultusunda da beden eğitimi ve spor ülkelerin önemle üzerinde durduğu alanlardan biridir (Kalemoğlu, 2011).

Nitekim Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin desteği ile Hardman ve Marshall (2000) tarafından 126 ülkede gerçekleştiren araştırmada; ülkelerin %92’sinden fazlasında beden eğitimi dersinin öğretim programları içerisinde zorunlu bir ders olarak yer aldığı ortaya konulmuştur.

Eğitim sistemlerin içerisinde öneli bir yere sahip beden eğitimi ve spor derslerinden en üst düzeyde verim almak istenmesi, beraberinden bu yürütecek öğretmenleri yetiştirmede kullanılan programlarında sorgulanmasını da gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme sistemlerinde yeniliklerin takibi için incelemelerin yapılması kaçınılmazdır. Bu sebepten öğretmen yetiştirme sistemlerinin incelenmesi yapılacak yenilikler için gereklidir.

Bununla birlikte eğitim sistemlerinin temel dinamiklerini bütün boyutlarıyla inceleyen ve ülkelerin eğitim deneyimlerini irdeleyen karşılaştırmalı eğitim Türk eğitim sisteminde başka ülkelerin deneyimlerinden yararlanarak yapılacak yeniliklerin daha kontrollü ve temelli olabilmesine katkılar sağlayabilir (Erdoğan, 2003). Cafağlu’nun da (1996) belirttiği gibi bir ülkede yetişmiş insan gücünün sahip olduğu özellikler, uluslararası platformda o ülkenin yerini belirlemede önemli bir role sahiptir.

Karşılaştırılmalı çalışmalar mevcut dengesizlikleri düzeltmek için gerekli kapasiteye sahiptir. Sistematik bir biçimde bir içeriği diğeriyle karşılaştırmak için sahip olduğu kapasite ile karıştırmalı çalışmalar bireyin öğrenme kapasitesinin, motivasyonunu ve nihai başarılarının ortaya çıkmasında belirgin bir rol oynar ve eğitimlerini oluşturan kültürel deneyimlerin kısmi kombinasyonu ile yakından ilişkilidir (Broadfoot, 2001). Bu şekilde yapılan karşılaştırmalı araştırmalar hem yeni bilgiler getirdikleri için hem de bir ülkenin incelenen bir konuda başka ülkelere göre durumunu gösterdikleri için önem taşımaktadırlar.

Farklı ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarında uygulanan programlarda farklılık göstermektedir. Bu programlar, öğretim yılı açısından, okutulan dersler, içerikleri, kredi ve saat bakımından birbirinden farklıdır. Bu nedenle araştırmada, Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları karşılaştırmalı olarak incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür.

Bu konuda yapılmış olan literatür taraması sonucunda konuya hem metot hem de içerik bakımından katkı getireceği umulan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

1984 yılında Türkoğlu tarafından yapılan araştırmada Türk ve Fransız lise programları karşılaştırılmalı olarak incelenmiş ve araştırma sonucunda Fransa'da öğretmenlik formasyonu olan adayların öğretmen olarak atandıkları, buna karşın, Türkiye'de öğretmenlik formasyonu olmayan adayların öğretmen olarak atandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca Fransa'da yalnızca fen ve doğal bilimlerde öğretmen eksikliği olmasına karşın, Türkiye'de hemen her alanda özellikle yabancı dil ve fen alanlarında öğretmen açığının olduğu görülmüştür.

Saracaloğlu'nun 1990 yılında yaptığı doktora tezinde Türk ve Japon öğretmen yetiştirme sistemleri araştırılmıştır. Bu araştırmanın yapılmasında tanımlayıcı ve tarihsel yaklaşım ile yapısal-işlevcilik yöntemleri kullanılmıştır. Tanımlayıcı yaklaşımda Türk ve Japon eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemlerinin belirli öğeleri incelenmiştir. Kimi kaynaklarda dikey yaklaşım adı verilen tarihsel yaklaşımda, Türk ve Japon öğretmen yetiştirme sistemleri tarihsel analiz yöntemiyle irdelenmiştir. Türk ve Japon öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılmalı incelendiği çalışması sonucunda, öğretmen eğitimin genel yapısı ile hizmet öncesi öğretmen yetiştirme, öğrenci seçimi, eğitim programları, istihdam programları, istihdam politikaları ve staj uygulama boyutlarında benzerliklerin daha çok olduğu, buna

karşın, hizmet içi eğitim uygulamaları ile öğretmen statüleri ve meslek kuruluşları boyutlarında ise farklılıkların olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Demir'in 1997 yılında yapmış olduğu çalışmada Fransa ve Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarını karşılaştırmıştır. Araştırmada, farklı eğitim fakültelerinin aynı eğitim programlarında alan bilgisi, mesleki alan bilgisi ve genel kültür derslerinin kredilerinde büyük farklılıklar olduğu; mesleki alan bilgisi derslerinin öğretmenlik formasyonu almamış kişiler tarafından verildiği; genel kültür derslerinin kategori ve içerik bakımından Türkiye'nin genel hedefleri, milli eğitimin ve öğretmen yetiştirmenin amaçları ile örtüşmediği sonucuna varılmıştır.

Karaküçük ve Yenel'in 2000 yılında yayınlanan araştırmalarında çevre ülkelerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının programları araştırılmıştır. Araştırmada Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Irak, Gürcistan, Kazakistan, Dağıstan, Yunanistan, Bulgaristan, Özbekistan ve Arnavutlukta 13 yüksekokulun öğretim programları ile Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarının ortak olan öğretim programları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, çevre ülke programları birer model olarak yansıtılarak, öğretim programlarında yer alan derslerin içerik kategorilerine göre dağılımlarının; mesleki alan bilgisi derslerinin % 56.2 ile % 81.0 arasında, öğretmenlik formasyonu derslerinin % 6.7 ile % 19.3 arasında ve genel kültür derslerinin ise % 11.7 ile % 27.6 arasında değişiklikler gösterdiği görülmüştür.

Kara 2001 yılında yapmış olduğu çalışmasında Türk ve Fransız eğitim sistemlerini karşılaştırmıştır. Araştırmada, Türk ve Fransız eğitim sistemlerini etkileyen faktörler, her eğitim sisteminin dayandığı ilkeler, toplumun eğitim sisteminde belirlediği amaçlar ile sistemlerin bakanlık teşkilat yapıları incelenmiştir. Fransa'da eğitim personelinin yükseköğretimin en üst düzeylerde yetiştirilmesine karşılık Türkiye'de eğitim personelinin yetiştirilmesinde istikrarlı olmadığı ve alan dışından gelen yükseköğretim mezunlarının sınıf öğretmeni olarak atandıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra, Türkiye'de yaşanan eğitim personeli sıkıntısı ve Türk eğitim sisteminin amaçlarının güncel ihtiyaçlara cevap vermediği üzerinde durulmuştur.

2002 yılında yaptığı yüksek lisans tezinde Eynur, Türkiye'deki üniversitelerde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmenliği eğitim öğretim programlarının bazı ülkelerdeki üniversiteler ile karşılaştırmasını yapmıştır. Kaynak tarama yönteminin kullanıldığı

araştırmada Türkiye’de bulunan mevcut beden eğitimi ve spor oğretmeni yetiştiren kurumlar ve bu kurumların eğitim-oğretim programlarını kapsamakla beraber sırasıyla tarihte var olan bazı uygarlıklarda görülen beden eğitimi ve spor uygulamalarıyla, Osmanlıdan nceki dönemlerdeki beden eğitimi ve spor eğitimini, Osmanlılarda bulunan beden eğitimi ve spor eğitimini ve Cumhuriyetin ilanından itibaren günümüze kadar süregelen beden eğiti ve spor eğitiminin yanında; dünya üzerinden de Amerikan Spor Eğitiminden “Kalifornia State nv.”, Alman Spor Eğitiminden “Köln Spor Yüksekokulunu”, Azerbaycan Spor Eğitiminden Bak’de bulunan “Azerbaycan Devlet Beden Terbiye Enstitüsünü”, Kanada Spor Eğitiminden “Toronto Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunu”, Avustralya Spor Eğitiminden “Sydney nv. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunu” ve İngiliz Eğitiminden “Loughbrough Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu” ile birlikte adı geçen üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokullarının eğitim-oğretim programları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye’de yapılan beden eğitimi ve spor oğretmenliği ile Amerika, Almanya, Azerbaycan, Kanada, Avustralya ve İngiliz spor eğitim ve oğretim programlarının benzer ve farklı dersleri belirlenerek ilgili ülkelerin beden eğitimi ve spor hareketlikleri tespit edilmiştir.

zkan’ın 2004 yılında hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde Türkiye (Sakarya niversitesi) ile İngiltere (Loughborough Üniversitesi), Fransa (Grenoble 1. Joseph Fourier Üniversitesi), Almanya (Köln Spor Okulu) ve Belçika’da (Gent Üniversitesi Hoger Instituut Voor Lichamelijke Opvoedin En Kinesit Herapie) uygulanan beden eğitimi ve spor oğretmeni yetiştirme programları incelenmiştir. Araştırmada, tüm ülkeler alan bilgisi derslerine programlarında %81 ve üzeri bir oranda yer vererek benzerlik gösterdikleri grlmştır. Araştırmada tüm ülkelerde genel kültür derslerine az önem verildiği; Köln Spor Okulunun mesleki alan bilgisi derslerine daha fazla önem verdiği sonucuna varılmıştır.

Kalemoğlu’nun 2005 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde Türkiye ve Almanya’da uygulanan beden eğitimi ve spor oğretmeni yetiştirme programları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu karşılaştırmalı araştırmada, Türkiye’de beden eğitimi ve spor oğretmeni yetiştirme programları ortak olduğundan tek bir program esas alınmıştır. Ancak Almanya’da 16 eyalet ve bu eyaletlerde toplam 44 tane beden eğitimi ve spor oğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumu bulunduğundan ve bu kurumların tümünde farklı beden eğitimi ve spor oğretmeni yetiştirme programı uygulandığından çalışmada Baden-

Württemberg eyaletindeki Heidelberg Üniversitesi Spor ve Spor Bilimleri Enstitüsü ile Nordrhein-Westfalen eyaletindeki Köln Spor Yüksekokulunun beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda, yükseköğretime öğrenci seçimi açısından, Almanya’da beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim görmek isteyen adayların Türkiye’ye göre daha kapsamlı bir sınava tabi tutulduğu görülmüştür. Ayrıca Türkiye’de eğitimin tüm kademelerine öğretmen yetiştirmede tek tip bir programın uygulandığı görülmüştür. Buna karşın Almanya’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları eğitim kademelerine göre öğretim süresi ve ders programları açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Şahin’in 2006 yılında yapmış olduğu çalışmada, Avrupa Birliği Ülkeleri’nde ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmaya, Avrupa Birliği Ülkelerinden Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere (Galler, Kuzey İrlanda), İspanya, İsveç, İtalya, Polonya ve Yunanistan ile Türkiye’de okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretime öğretmen yetiştirme sistemleri ele alınmıştır. Araştırmaya göre; Almanya, Belçika, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsviçre, İtalya, Polonya ve Yunanistan’da ilköğretim ve okulöncesi öğretmenliği yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde verilmektedir. Ortaöğretim öğretmenliği eğitiminin ise Hollanda, İsviçre ve İtalya’da yüksek lisans düzeyinde, Polonya’da ise lisans düzeyinde olduğu; Belçika, İngiltere ve Polonya’da öğretmenlik eğitimi veren kuruluşların adayların öğretmenlik eğitimine uygun olup olmadıklarını mülakat yoluyla belirlemeye çalıştıkları araştırmanın bazı sonuçlardandır.

Erturan ve Göde’nin 2007 yılında yapmış oldukları çalışmada Fransa, İtalya ve Romanya ile Türkiye’deki beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme müfredat programları karşılaştırılmıştır. Araştırmada Fransa’da öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yüzdelerinin genel dağılım içinde tüm sınıflar için fazla olduğu görülürken, İtalya’da ve Romanya’da beden eğitimi ve spor alanına ait derslerin genel ders dağılımları içindeki yüzdelerinin fazlalığı ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yüzdelerinin azlığı üzerinde durulmuştur. Türkiye’deki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin diğer derslere oranla daha az, ancak İtalya ve Romanya’ya göre daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Bozyiğit ile Erturan’ın 2007 yılında yapmış oldukları çalışmada Loughborough Üniversitesi ile Pamukkale Üniversitesinde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programlarının içeriği karşılaştırılmıştır. Araştırmada, müfredat programları

öğretmenlik meslek bilgisi ile ilgili olan dersler, beden eğitimi ve spor alanı ile ilgili olan alan dersleri ve genel kültür dersleri olarak gruplandırılmış ve yüzdeleri karşılaştırılmıştır. Buna göre Loughborough Üniversite'sinde alan dersleri kredileri oranının, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür ders kredilerine oranından oldukça fazla olduğu buna karşılık Pamukkale Üniversitesi'nde alan bilgisi ders kredileri oranının öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin oranından fazla olduğu ancak bu oranın dengeli olduğu sonucuna varılmıştır.

Harmandar (2010) tarafından yapılan çalışmada, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden İngiltere, Yunanistan ve Bulgaristan ile Türkiye uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Türkiye ile İngiltere, Yunanistan ve Bulgaristan'ın beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarında benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrenim sürelerinin hepsinde 4'er yıl olması ortak benzerlikleridir. Lisans eğitiminde alınması gereken kredi toplamı; Loughborough Üniversitesi'nde 360, Tharace Democritus Üniversitesi'nde 240, NSA'nda 240 ve Türkiye'de 158'dir. Müfredat programlarındaki ders kredileri karşılaştırıldığında Türkiye'deki programın %87,3'ünü zorunlu dersler oluştururken Tharace Democritus Üniversitesi'nde %79,2 ile benzerlik taşırken Loughborough Üniversitesi'nde bu oranın %36,1 değeriyle farklılık olduğu görülmüştür. Seçmeli ders kredileri karşılaştırıldığında ise; Türkiye'deki programın %12,7'sini, Loughborough Üniversitesi'nde %63,9'unu, Tharace Democritus Üniversitesi'nde %20,8'ini, NSA'da ise %46,3'ünü seçmeli derslerin oluşturması sonucu herhangi bir benzerlik taşımamaktadır.

Yukarıda özetlenen çalışmalar incelendiğinde; karşılaştırmalı olarak yapılan çalışmaların yoğunlukla Avrupa ülkeleri çerçevesinde yoğunlaştığı görülmüştür. Yapılan araştırmaların hiçbirinde İran ve Azerbaycan gibi İslami ülkelerde uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programına yer verilmediği görülmüştür. Bu çalışma, Türkiye, İran ve Azerbaycan gibi bazı İslami ülkelerde uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının analiz edilip değerlendirileceği ilk araştırma olması bakımından önemlidir.

Bu araştırmanın sonuçları, öğretmen yetiştiren kurumlara ve Milli Eğitim Bakanlığına yararlı olabilir. Bunun yanı sıra, bundan sonrada yapılacak araştırmalara da ışık tutabilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türkiye, İran ve Azerbaycan gibi bazı İslami ülkelerde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılıp değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının;
 - a) Öğretim yılı ve dönemi,
 - b) Ders saatleri,
 - c) Ders kredileri,
 - d) Derslerin alanlara göre oranları,
 - e) Zorunlu ve seçmeli ders imkanları,
 - f) Teorik ve uygulamalı dersler için ayrılan zamanlar nasıldır?
2. İran’da yükseköğretim kurumlarında uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının;
 - a) Öğretim yılı ve dönemi,
 - b) Ders saatleri,
 - c) Ders kredileri,
 - d) Derslerin alanlara göre oranları,
 - e) Zorunlu ve seçmeli ders imkanları,
 - f) Teorik ve uygulamalı dersler için ayrılan zamanlar nasıldır?
3. Azerbaycan’da yükseköğretim kurumlarında uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının;
 - a) Öğretim yılı ve dönemi,
 - b) Ders saatleri,
 - c) Ders kredileri,
 - d) Derslerin alanlara göre oranları,

- e) Zorunlu ve seçmeli ders imkanları,
 - f) Teorik ve uygulamalı dersler için ayrılan zamanlar nasıldır?
4. Türkiye, İran ve Azerbaycan’da yükseköğretim kurumlarında uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının;
- a) Öğretim yılı ve dönemleri açısından benzer ve ayrılan yanları nelerdir?
 - b) Ders saatleri açısından benzer ve ayrılan yanları nelerdir?
 - c) Ders kredileri açısından benzer ve ayrılan yanları nelerdir?
 - d) Derslerin alanlara göre oranlarında benzer ve ayrılan yanlar nelerdir?
 - e) Zorunlu ve seçmeli ders imkanları açısından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
 - f) Teorik ve uygulamalı derslere ayrılan zamanlar açısından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İslam dininde spor bir önemli hadise olarak tanınmış ve insanın kendi vücudunu yetiştirmesine, güçlendirmesine ve spor vasıtası ile sağlık bakımından iyi biçimde yetiştirilmesi teşvik edilmiştir. Bununla birlikte İslam dininde öğretmenlik mesleği de dünyada gıpta edilecek iki husustan biri olarak ifade edilmiştir. Nitekim Hz. Muhammed (s.a.v) bu durumu şöyle dile getirmiştir; “Yalnız şu iki kimseye gıpta edilir; 1. Allah’ın kendisine verdiği malı hak yolunda harcayıp tüketen kimse 2. Allah’ın kendisine verdiği ilimle yerli yerince hükmeden ve onu başkalarına da öğreten kimse.

İslam dininde yaşam tarzında daha iyi bir yaklaşımla ve disiplin biçimi ile ruh ve beden sağlığına oldukça fazla önem verilmiştir. Bu konuda namaz ve oruç, insanın daha sağlık bir durumda bulunması için önemli ibadetlerden sayılır ki bu mevzu sporda da söz konusudur. Ama ne yazık ki İslami ülkelerin bu kadar ortak bir fikirlere sahip olmalarına rağmen dünyada olimpiyat oyunlarına hiçbir ev sahipliği yapmamıştır. Dolayısıyla İslami ülkelerin beden eğitimi ve spor alanında öğretmen yetiştirme programlarını incelemek, bu ülkelerin durumunu ortaya çıkarmak, sağlam ve disiplinli önerilerin sunulmasında fayda sağlayacağı düşünülmüştür.

Çünkü öğretmenler, eğitim sistemlerinde, stratejik konuma sahip olan en önemli öğelerden birisidir. Bu nedenle iyi yetiştirilmeleri zorunludur. Hiçbir eğitim sistemi, sistemi işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez. Bu bakımdan eğitim sistemlerinin başarısı, öğretmenlerin iyi yetiştirilmiş olmasına bağlıdır (Saracaloğlu 1990). Nitekim Sünbül'ün (2001) de ifade ettiği gibi eğitim ve öğretimde hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, dersin içeriği ne kadar işlevsel seçilip organize edilirse edilsin, o hedefler ve kavrayışa sahip öğretmenler elinde yürütülmedikçe eğitimden beklenen sonucun alınması olanaklı değildir. Bu nedenle özellikle toplumlar için önemli bir konumu olan öğretmenlerin meslek yaşantılarına dair bilgi ve becerileri edindikleri dönem olan lisans döneminde alınan programlar özellikle önemlidir.

Bireylerin eğitilmesine son derece önemli bir yere sahip olan beden eğitimi dersi için de öğretmenlerin her bakımdan iyi yetiştirilmeleri gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme konusunun diğer ülkelerde nasıl ele alındığının ve uygulamaların incelenmesi ise bu noktada yararlı görülmektedir. Çünkü karşılaştırmalı eğitim kendi sistemimizi irdeleyerek ve beraberinde farklı ülkelerin sistemleri ile mukayese ederek getirdiği yeni bilgiler ışığında farklı bakış açıları, fikir ve yorumlara olanak sağlamaktadır. Bu şekilde başka ülkelerin sistemlerine bakarak ve karşılaştırarak ulusal farklılıkların ve benzerliklerin bulunmasıyla bir sistem diğerine katkıda bulunabilmektedir.

Bu nedenle çalışmada, Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesinde yarar görülmüştür.

1.4. Varsayımlar

1. Türkiye, İran ve Azerbaycan'daki kurum ve kuruluşlardan ve literatürden elde edilen bilgiler doğrudur.
2. Bilgilerine başvuru ve görüşme yapılan kişilerin verdiği bilgiler sağlıklı ve güvenilirlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma; Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanmakta olan mevcut beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları ile sınırlıdır.

Araştırma ayrıca, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Türkiye, İran ve Azerbaycan ülkelerinde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının değerlendirilmesinde, tarama modeli ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: İnsan davranışında, yetenek, istidat, karakter ve bilgi bakımından belli gelişmeler sağlamak amacı ile yürütülen etkiler sistemi (Alaylıoğlu ve Oğuzkan 1976).

Karşılaştırmalı eğitim: Topumlardaki mevcut eğitim problemlerini ve bu problemleri doğuran nedenleri, diğer toplumlardaki benzer faktörlere değinerek saptayan bir inceleme ve araştırma alanıdır (Lauwerys, Varış ve Neff, 1979).

Öğretmen: 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık olarak belirtilmektedir. Ayrıca öğretmen, eğitim kurumlarının her kademesinde, her yaş gurubundan öğrencilere istenilen öğrenme yaşantılarını kazanmalarına kılavuzluk eden kişidir.

Eğitim Programı: Belli bir öğrenim çağında ya da belli bir alanda yetiştirilecek öğrencilerin önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına erişebilmeleri için gerçekleştirilen planlı eğitsel etkinliklerin tümüne denir (Başaran, 2006).

Beden Eğitimi: Eğitim sürecinin bir parçası olan beden eğitimi, fiziksel aktiviteler yoluyla fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal olarak sağlıklı bireylerin gelişimini amaçlayan ve emek isteyen bir alandır (Bucher, 1983).

Spor: Yenme ve muktedir olma gibi insanın şuuraltı arzularının tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı sosyalleştirici, bütünleştirici fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür (Şahin, 2002).

Yükseköğretim: Orta öğretime dayalı ve en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür. Yükseköğretimde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim yapılmaktadır (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu).

Üniversite: Yükseköğretim kurumlarının temel birimi olan üniversite, kendisine bağlı fakülte, yüksekokul, konservatuar, meslek yüksekokulları ve enstitülerle bunların alt bölümlerinden oluşmaktadır.

İslami Ülkeler: Nüfusun yarıdan fazlasının Müslüman olduğu ülkeler, İslam'ın resmi din olduğu ülkeler ya da en yaygın dinin İslam olduğu ülkelerdir.

Laik eğitim: Din etkisinden kurtulmuş olan bireylerin dinsel inançlarına herhangi bir biçimde karışmayan ve öğretim kurumlarındaki çalışmalar ile din işlerini birbirinden ayırtan eğitimidir. Laik eğitim, yalnız din eğitimi ve öğretimin yapılıp yapılmamasıyla sınırlandırılacak bir konu değildir. Aynı zamanda eğitim programlarının ve ders içeriklerinin bilimsel ilkelere dayandığı yöneticileri ve öğretmenlerin nesnel davranışlar gösterdiği eğitimidir (Oğuzkan, 1981).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.BEDEN EĞİTİMİ KAVRAMI

Beden eğitimi kavramı birçok kişi tarafından çeşitli dönemlerde, çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Tarih boyunca değişik amaçlar için kullanılmış olan beden eğitiminin tanımı da amaçlarına uygun olarak yapılmıştır. Bu tanımlamalar kişilerin bakış açılarına göre farklılıklar içermesine rağmen çağdaş eğitim anlayışı içerisinde bir bütünün parçaları olmuş ve günümüz beden eğitimi kavramının altyapısını oluşturmuştur (Kalemoğlu, 2011).

İnsanları hem ruhen, hem fikren ve bedenen olgunlaştıran, geliştiren en az yoğunluğa karşılık en çok fayda sağlayan jimnastik, oyun ve spor faaliyetlerini içine alan beden eğitimi; jimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup; bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir. Beden eğitimi vücudun yapı ve fonksiyonun geliştirilebilmesi, eklem ve kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmelerini sağlayan, boş zamanları değerlendirmeyi, fizik gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü, metotlu bir şekilde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir. Beden eğitimi faaliyetleri ile insanların beden, ruhen ve fikren gelişmesini, organizmanın bütünlüğünü zedelemekten dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayan, bireyi kendine ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel bedensel faaliyetlerine beden eğitimi denir (Açak, 2005).

Beden eğitimi; Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktır. İnsanın, toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır. Beden

eğitimi, insanın sosyalleşmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar. Kısaca beden eğitimi bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, cimmastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Aracı, 2001).

Tarcan beden eğitimini “Cismen ve fikren en az yorgunluğa mukabil insana en çok fayda temin eden ruhi ve mihaniki faaliyetler” olarak tanımlamıştır (Tarcan, 1932).

Bucher’de (1983) genel eğitim sürecinin bir parçası olarak gördüğu beden eğitimini; “Fiziksel aktiviteler yoluyla fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal olarak sağlıklı bireylerin gelişimini amaçlayan bir alan” olarak tanımlamıştır.

Bir diğer ifadeyle beden eğitimi, tüm bedene güç kazandırıcı, düzeltici ve simetrik bir gelişim sağlayan, sınırlı alanda beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlayan hareketler bütünlüğu olarak tanımlanmıştır (Ercenk, 1978).

Vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi, eklem ve kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekratif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü en yüksek tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolüne metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyetler sistemidir (Keten, 1993).

Öztürk (1982) ise beden eğitimi etkinliklerini, her bireyin kendi fiziksel sağlık ve yeterliliği ölçüsünde katılacağı, kendini ifade edeceği etkinlikler olduğunu, vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi eklem ve kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekratif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü, en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü metotlu bir şekilde hareket ettirmesini öğreten faaliyet sistemi olarak ifade etmiştir. Beden eğitimi, amaçları doğrultusunda yer alan bir takım özel bireysel etkinlikler ile bireyin kendi kendine yeterli olmasını, uygun davranışlar göstermesini, idealler edinmesini ve yönlendirilmesini sağlamaya ve korumaya çalışır (Knapp ve Leonard, 1968).

Kısaca beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığını korumaya beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre

değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyun, jimnastik gibi spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (İnal, 2003).

2.1.1. Beden Eğitiminin Amaçları

Beden eğitiminin genel amacı; Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirmek, beden eğitimi ve sporu günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline getirmektir (Aracı, 2001, Kale ve Erşen, 2003).

UNESCO raporlarına göre beden eğitimi fiziksel özellikleri geliştirmeye yardım eder, sağlık ve hijyeni, kişinin fiziksel potansiyeline zarar veren endüstriyel çevre ve modern yaşamın sıkıntıları himaye etmek için yaşamsal değerdedir (Çiçek, 1998).

Amerika Sağlık, Beden Eğitimi ve Rekreasyon Birliği (AAPHER), “Beden Eğitimi” başlıklı yayınında beden eğitimin beş önemli eğitsel amacını şu şekilde ifade etmiştir (Bucher, 1983):

1. Çocuklara, faaliyette bulundukları aktivitelerde, beden eğitimi programlarında ve aynı zamanda tüm yaşamları boyunca karşılaştıkları durumlarda etkili ve becerikli bir şekilde hareket etmelerine yardımcı olmak.
2. Çocukların ve gençlerin, yaşamlarını daha anlamlı, amaçlı ve üretken hale getirebilmeleri için hareketi anlamalarını ve değerlendirebilmelerini sağlamak.
3. Harekete bağlı belli bilimsel prensipleri anlamak ve değerlendirmek.
4. İnsanların oyun ve spor aracılığıyla daha iyi ilişkiler kurmalarını sağlamak.
5. Organizmanın çeşitli sistemlerini geliştirmek ve böylece organizmanın artan taleplerini sağlıklı bir şekilde karşılamak.

Genel eğitim içerisinde önemli bir yeri olan, öğrencilerin fiziksel, zihinsel, ruhsal, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunan beden eğitimi ve spor dört düzeyde gelişimi amaçlar. Bunlar;

1. Organik gelişim: Organizmanın kalıtsal güçlenmesi hareket sonucu kas ve kemik sistemlerinin ve iç organların sağlık ve dayanıklılık kazanarak gelişmesidir (Günüşık 1973).

2. Sinir-Kas (psiko-motor) Gelişimi: Psiko-motor becerilerin gelişimi bireyin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi ile ilişkilidir ve bu boyutlar birbirinden bağımsız olarak gelişmezler. Bireyin motor becerilerdeki yeteneği konusunda kendisini yeterli hissetmesi onu fiziksel etkinlik ve spora katılmada güdüleyerek, fiziksel ve psikolojik olarak uyumlu bir birey olma şansını artıracaktır (Gökmen, 1988).

3. Zihinsel Gelişim: Çeşitli sportif etkinliklerin öğrenilmesi ve kavranması sonucu zihinsel gelişme olup eğitimin amacı ile yakından ilgilidir (Tamer ve Pulur, 2001). Beden eğitiminin bu amacı, kişilerde beden eğitimi öğrenme deneyimlerine dahil kurallar, düzenlemeler ve stratejilere ait özel bilgilerin gelişimini gerçekleştirmelidir (Humphrey, 1971).

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif bilişsel faaliyetlerdeki gelişimine zihinsel gelişim adı verilmektedir. Zihinsel gelişim boyutu; bilginin birikimi, düşünme yeteneği ve bu bilgiyi yorumlayabilme ile ilgilidir (Bucher, 1983; Senemoğlu, 1997).

4. Duygusal Gelişim: Spor faaliyetleri aracılığıyla fertlerin sosyal bir çevre kazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır (İmamoğlu, 1992). Sportif etkinlikler öğrencilerin sosyal sorumluluk almalarına, saldırgan davranışlar yerine yararlı işler yapmalarına ve zorlukları yenmelerine katkıda bulunmaktadır. Böylece öğrencilerin sorumlu birer vatandaş olma ve toplum içerisinde görevler alarak topluma daha faydalı olabilmelerine yardımcı olmaktadır (Tamer ve Pulur, 2001).

Karmaşık, dengesiz ve gergin tepkilerin bir düzen ve anlaşılır bir biçimde gelişmesidir. Çocuğun duygusal tepkileri bedensel ve ruhsal gereksinmelerine dayanır. Bu bakımdan duygusal gelişim çocuğun bedensel ve ruhsal dengesini bulma çabasıdır (Günüşık, 1973).

Gençlerin uyumlu bir şekilde yetiştirilebilmeleri için eğitim de öğretim kadar önemli olan duygusal ve sosyal gelişmelerine yardım edecek, doyum sağlayıcı birtakım etkinliklere de yer vermek gerekmektedir. Bu etkinliklerin bir bölümünü de beden eğitimi ve sportif etkinlikleri oluşturmaktadır (Salar, Hekim ve Tokgöz, 2012).

2.1.2. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin bireyler üzerinde sınırsız faydaları bulunmaktadır. Beden eğitimi ve sporun bireyler üzerindeki belli başlı faydaları (İnal, 2003);

Fizyolojik ve biyolojik faydaları;

- Daha enerjik bir organizma sağlar,
- Yorgunluklara karşı direnci artırır,
- Kilo almayı önler, vücut yap oranını düşürür,
- İç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar,
- Kalp üzerinde olumlu etkilere yol açar.

Sosyolojik faydaları;

- Ferdin sosyalleşmesine katkıda bulunur,
- Amaçlara ulaşmada eğitsel bir araçtır,
- Fertler arasında sosyalleşme sürecini hızlandırır,
- Sevgi ve saygı bağlarını kuvvetlendirir,
- Bireyleri kötü alışkanlıklardan uzak tutar,
- Toplum dışı fertleri topluma kazandırır,
- Özürlüleri topluma kazandırır.

Psikolojik faydaları;

- İradeyi kuvvetlendirir, zekayı geliştirir,
- Kişiliği olumlu yönde geliştirir,

- M¼cadele ve dayanma g¼c¼n¼ artırır,
- Hořg¼r¼ duygularını geliştirir,
- İnsanın kendini yenilemesi sağlar.

Ekonomik faydaları;

- İ ve dış turizmin artmasını sağlar,
- Çalışma hayatında daha verimli olunmasını sağlar,
- İnsanları spora katkı sağlayacak harcamalara sevk eder,
- Yeni bir sanayi ve iş ortamı ile ¼lke ekonomisine katkı sağlar.

Beden eğitimi ve sporun bireyler ¼zerindeki faydaları g¼z ¼n¼ne alındığında, insanlar için vazgeçilmez etkinlikler olarak d¼ř¼n¼lebilir. Bu açıdan çocukluk d¼neminden ergenlik d¼nemine kadar kas gelişimlerinde, ergenlik d¼neminde ise ¼zellikle k¼t¼ alışkanlıklardan uzak durulmasında ve sağlıklı bir yaşam alışkanlığı edinmelerinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin faydaları g¼z ardı edilemez.

2.1.3. Beden Eğitimi Dersinin Genel Eğitim İçerisindeki Yeri ve ¼nemi

Beden eğitimi ve sporun fizyolojik, biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik faydaları ile beraber eğitsel değerinin de incelenmesinde fayda vardır. Bireylerin sağlıklı, ¼retken ve dengeli kişilik geliştirmelerinde, bedensel, zihinsel, duygusal olarak sağlıklı gelişimlerinde, sosyal yeteneklerinin geliştirilmesinde ve y¼nlendirilmesinde en etkin araçlardan biri beden eğitimi ve spor faaliyetleridir. Bu nedenle de eğitim alanında gelişmiş olan toplumlara baktığımızda beden eğitimi derslerinin eğitim sistemleri içerisinde ¼nemli bir konumda olduğu g¼r¼lmektedir.

Beden eğitimi ve spor, insan sağlığı, karakter oluşumu, moral verimliliğinin arttırılması milli y¼nden g¼l¼, ortak duygu ve davranışları y¼ksel bir insan varlığı ile doğrudan ilgili etkili bir eğitim faaliyetidir. Beden eğitimi ve spor, insanların zihni ve fikri gelişimle birlikte bedeni gelişimlerinin uyumlu olması, insanların içinde yaşadıkları toplumlarda daha sağlıklı dengeli, verimli ve daha mutlu olmalarında ¼nemli bir rol oynar. Bunun yanında toplumların beden eğitimi ve spor faaliyetlerine atılmaları ve sonucunda da elde

edecekleri başarıları yoluyla kendi ülkelerinin tanıtımını ve propagandalarını yapmaları açısından önem taşır (İnal, 2003).

Genel eğitim içerisinde önemli bir yeri olan beden eğitimi ve spor öğrencilerin fiziksel, zihinsel, psiko-motor, ruhsal, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunur. Bu nedenle beden eğitimi ve spor faaliyetleri araç olup, amaç kişilerin eğitimidir. Ayrıca beden eğitimi ve spor öz varlığımız olan bedensel ve ruhsal sağlığımızı doğrudan etkiler. Zihinsel olarak daha uyanık, disiplinli ve bilinçli olmamızı sağlarken bedensel olarak da daha güçlü, kuvvetli ve dayanıklı, iş verimi daha yüksek, becerili, yaratıcı ve üretken olmamıza yardım eder. Toplumsal olarak kurallara ve yasalara uyan yandaşına ve karşıtına saygı duyan, güzeli doğruyu alkışlayan, başarısızlığı araştıran bilinçli bir toplum oluşturur (Yolcu, 1991; Tamer, 1991).

Başarıyla hazırlanmış olan beden eğitimi programları sayesinde öğrenciler; boş zamanlarını verimli kullanabilmek için beceriler geliştirir, sağlıklı yaşama katkı sağlayan aktivitelerle meşgul olur, sosyalleşir, kendi vücudunu tanır, fiziksel ve aynı zamanda zihinsel sağlığına da katkıda bulunmayı öğrenir (Bucher, 1983).

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri yoluyla öğrenilen ve geliştirilen temel beceriler, beyindeki doğal sinir gelişimini destekleyerek öğrencilerin öğrenme kapasitesini artırmaktadır (Bradley, 2009).

Pollatschek ve O'Hagan (1989) tarafından yapılan çalışma; düzenli beden eğitimi derslerine katılan öğrencilerin motor becerilerinde, duygusal gelişimlerinde ve okula karşı tutumlarıyla birlikte akademik gelişimlerinde de olumlu sonuçlar yarattığını ortaya koymuştur.

Sonuçta, genel eğitimin amaç ve fonksiyonları ile beden eğitiminin amaç ve fonksiyonları arasında bir paralellik olduğu görülmektedir. Yani zihin ve beden eğitimi birbirini tamamlayan iki eleman olarak kabul edilmektedir (İmamoğlu, 1992).

2.2. Karşılaştırmalı Eğitim Kavramı

İlk kez 1817 yılında ortaya atılan karşılaştırmalı eğitim terimi (Türkoğlu, 1998) ile ilgili çok çeşitli tanımlar bulunmaktadır.

Karşılaştırmalı eğitim, toplumlarda mevcut eğitim problemlerini ve bu problemleri doğuran nedenleri, diğer toplumlarda benzer faktörlere değinerek saptayan, yorumlayan bir inceleme ve araştırma alanıdır (Demirel, 2000).

Lauwereys, Varış ve Neff (1979) ise karşılaştırmalı eğitimi, toplumlarda var olan eğitim problemlerini ve bu problemlerin nedenlerini farklı toplumlardaki benzer durumlara değinerek açıklayan, yorumlayan ve öneriler sunan bir araştırma alanı olarak ifade etmektedirler.

Türkoğlu'da (1984) karşılaştırmalı eğitimi, "Farklı kültürlerde ve farklı ülkelerde iki veya daha fazla eğitim sisteminin benzerlik ve farklılıklarını tanımlamaya yardım eden, benzer görünen olguları açıklayan ve insanları eğitime yolları hakkında yararlı teklifler getiren bir disiplin" şeklinde tanımlamıştır.

Karşılaştırmalı eğitim, en genel ifadeyle "eğitim sorunlarının çözümlenmesi için farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerini inceleyen bir alandır" (Erdoğan, 2003).

Karşılaştırmalı eğitim terimini, ilk olarak 1817'de, Fransız İhtilalı'nın düşünce temellerine katkıda bulunan, Julian adlı bir Fransız düşünürü kullanmıştır (Demir, 1997). Karşılaştırmalı eğitim, çeşitli toplumlarda, ülkelerde, bölgelerde ve tarihi dönemlerde uygulanan, eğitim sistemlerini bazen bütün olarak bazen de birkaç yönden karşılaştırarak ortak ve farklı yönleri tespit edip bundan eğitim teori ve pratiğinde, eğitim politikasında, eğitim planlamasında ve reformlarında, uluslararası ilişkilerin yumuşatılmasında ve bir barış ortamı sağlanmasında yararlanılmaya çalışılan bir bilimdir (Ergün, 1985).

Karşılaştırmalı eğitim, eğitim sorunlarına dünya ölçüsünde çözüm sunmaya çalışan bir alan değildir. Bilakis çeşitli ülkelerde eğitimle ilgili olguları tahlil etmek suretiyle, ülkelerin kendi eğitim sorunlarına çözüm yolları ararken geniş bir bakış açısı içersinde hareket etmelerini sağlayan bir alandır (Erdoğan, 2003).

Karşılaştırmalı eğitim, son zamanlarda post modernizmin temel konularından biri sayılmaktadır. "Karşılaştırmalı eğitim" diye adlandırılmış sahanın asıl anlamı, çeşitli kültür düşüncelerini ve kültürel ilişkiyi merkez almasıdır. Eğitim alanında böyle karşılaştırma

yapmak, eğitimle ilgili örneklerdeki araştırma ve benzer problemlerin çözülmesinde yol göstermektedir (Welch, 2000).

Erdoğan (1995), karşılaştırmalı eğitimin, eğitim sistemlerinin bugünkü durumlarını tanımlayan katalog ve kuru bir sistem kopyacılığı olmadığını ifade etmiştir. Karşılaştırmalı eğitim, karşılaştırmalı edebiyat, karşılaştırmalı hukuk, karşılaştırmalı anatomi gibi alanlarla terim bakımından benzerlik gösterse de, kullandığı yöntem açısından farklı özellikler sergilemektedir.

Karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında başka ülkelerin ya da başka kurumların belli bir öğretim alanındaki müfredat programları analiz edilir. Belli bir öğretim alanı için yazılmış ders kitaplarının hem ülke için, hem de ülkeler arası analizine başvurulur (Hesapçıoğlu, 1998).

Eğitim bilimlerinde diğer bilimlerde olduğu gibi karşılaştırmalı çalışmalar, birbirleriyle karşılaştırma yapılır cinsten olguları karşılaştırarak belirli görüş açlarına ya da ölçütlere göre değerlendirmek ve bunlar arasında ortak, benzer ve farklı özellikleri saptamak esasına dayanır. (Demirel, 2000).

1900 yılından beri karşılaştırmalı eğitim kendi içeriğini, ilgi odağını, amacını ve politik yöntemini defalarca değiştirmiştir. Karşılaştırmalı eğitimde, çeşitli eğitim sistemlerinin incelenmesi sadece tek taraflı olmayacaktır. Karşılaştırmalı eğitim incelemesini yaparken, mümkün olduğu kadar ilgili ülkelerin geçmişlerini ve bugünkü hayat şartlarını, dilini, onların deyimlerini iyi derecede bilerek değerlendirme yapılmalıdır (King, 2000).

Karşılaştırmalı eğitim, toplum hayatının gelişmesi hakkında diyalektik kanunlarına uyarak sadece bir ülkenin eğitim sistemini öğrenmeyi amaçlamaz, gelişme sürecini, problemlerin oluşmasının nedenlerini, şu andaki durumu göz önünde tutarak ilerideki gelişme yönlerine de dikkat eder ve ilgili ülkelerin kültürel katılımı, fırsatları ve çağın gereksinimine göre değişir. Karşılaştırma yöntemi ile ikiden fazla ülke veya ikiden fazla bölgedeki eğitim sistemi ve eğitim faaliyetleri karşılaştırılır ve yorumlanır. Benzer yönlerin ve ayrıntıların anlaşılması sağlandıktan sonra karşılaştırma yapılırken araştırmacı kendi bakış açısını, sosyal yorumu ve eğitim amaçlarını göz önünde bulundurur (Cho, 1997).

Özellikle eğitim programları kullanılarak yapılacak karşılaştırmalarda neyin, ne ile ilişkili olduğunu tespit etmek önemlidir. Bu bağlamda eğitim programlarının temel öğelerini esas

almak ve çalışmayı buna göre yapılandırmak gerekmektedir. Başka bir ülkenin sistemini ya da programını aynen almak söz konusu değildir (Ültanır, 2000). Çünkü karşılaştırmalı eğitim, eğitimle ilgili problemlere daha geniş perspektifle bakmayı ve değerlendirmeyi olanaklı kılmaktadır. Ancak eğitim ile ilgili öğeler ülkelerin siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerine göre şekillendiğinden karşılaştırma sonucunda ulaşılan verilerin aynen alınarak uygulanması problemlerin çözümünde doğru yöntem değildir.

2.2.1. Karşılaştırmalı Eğitimin Amaçları

Karşılaştırmalı eğitim alanının, toplumların kültür ufkunu genişletmek, uluslararası gerginliği azaltmak, eğitimi bilim ve kültür süreci olarak zenginleştirmek, uluslararası anlayışa katkıda bulunmak ve ülkeler arasında dostluğa dayalı, açık bir iletişim kurmak gibi, hem amaçları hem de faydaları bulunmaktadır (Demirel, 2000).

Karşılaştırmalı eğitimden ülkemiz adına yararlanabilmek için, bu eğitim dalının gelişme süreçleri göz önünde bulundurularak, amacının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle "Dünyada, eğitim sistemlerinde yeni gelişmeler nelerdir? Bunlardan nasıl faydalanabiliriz? Olumsuzlukları nasıl düzeltebiliriz?" sorularına köklü ve özlü biçimde cevap aranmalıdır. Bu ise, millî bünyemize ve ihtiyaçlarımıza uygun, kapsamlı, sistemli, istikrarlı, radikal ve kalıcı düzenleme çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Eğitim sistemlerindeki olumsuzlukların giderilebilmesi ve özellikle ulusların kalkınmasında başrolü oynayan öğretmen yetiştirmek için, bir eğitim sistemi geliştirilirken; eğitim sistemindeki aksaklıkları minimuma indirmiş ülkelerle bağlantılar kurarak, onların deneyimlerinden yararlanmak, büyük önem taşımaktadır. Ancak karşılaştırmalı eğitim çalışmaları ile öğretmenlerin çağdaş gelişmelere uygun bir nitelik, kazanması mümkündür (Kar, 2003).

Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarından en iyi şekilde yararlanabilmek için amaçlarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Karşılaştırmalı eğitimin amaçları şu şekilde sıralanabilir;

- Eğitim sistemlerinin sorunlarına ve etkinliklerine ilişkin geçerli bilgiler elde etmek,
- Kişisel yeteneklerin keşfi ve bunu geliştirmenin yollarını aramak,

- Yerel, ulusal ve uluslararası bir konu olan eğitimde, bir dizi hipotezi, gerekli yöntem ve teknikleri, yorum için gerekli esasları ve sonuçlar geliştirmek.
- Öğrencilere özellikli meslekî beceri kazandırmak,
- Uluslararası kültür naklini gerçekleştirmek,
- Eğitim sistemlerine, sorunlarına ve etkinliklerine ilişkin geçerli bilgiler elde etmek,
- Eğitimle ilgili varsayımlar geliştirmek ve yorumlar yapabilmek için gerekli bilgileri sağlamak,
- Eğitimi etkileyen unsurların, çeşitli ülkelerdeki gelişimini ve görünümünü inceleyerek yardım edecek eğitim politikalarının oluşmasına yardım edecek bir bakış açısı kazandırmak,
- İnsanların ve özellikle eğitimcilerin kültür ufkunu genişletmek,
- Uluslararası bir anlayışa ve iletişime katkıda bulunmak, uluslararası gerginliği azaltmak,
- Bir ülkenin kendi eğitim sistemini geliştirebilmesi için kuramsal ve uygulamalı olarak katkıda bulunmak,
- Eğitim konusunda başka ülkelerde kullanılan yöntem uygulama ve kurumları adapte etmek,
- Eğitim bilimlerini bilimsel olarak geliştirmek ve zenginleştirmek,
- Bireylerin belli bir sorun karşısında geniş bir perspektife sahip olmalarını sağlamak,
- Kişilerin sorunlar karşısında, alternatif çözüm yolları üretmeye açık olmalarını sağlamaktır (Demirel, 2000; Erdoğan, 2000).

2.2.2. Karşılaştırmalı Eğitimin Faydaları

Karşılaştırmalı eğitim sadece iki ülkenin eğitim sistemlerini karşılaştırmakla kalmaz, eğitim sistemleri yapılandırılacak ülkenin çağdaş ve yenilikçi yapılanmaları adına gerekli bilgi ve dokümanları da sağlamaya çalışır.

Bununla birlikte karşılaştırmalı eğitimin topluma sağlayacağı faydaları şöyle sıralanabilir; Karşılaştırmalı eğitim, eğitimcileri ve halkı, eğitim alanındaki kuramsal temellerin ve pratik uygulamaların değişik ülkelerde nasıl olduğu konusunda duyarlı hale getirir. Böylece karşılaştırmalı eğitim sayesinde eğitimdeki alternatif yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi olunur (Erdoğan, 2006).

Sunduğu değişik deneyimler ve yaklaşımlarla, eğitim alanında en doğru kararın verilmesinde katkılar sağlar. Bu açıdan bakıldığında, eğitim politikacıları ve yöneticileri karar verme sürecinde karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının sonuçlarından faydalanmaktadır (Erdoğan, 2000).

Uluslararası anlaşma, yakınlaşma sağlayarak eğitimdeki gelişmeyi hızlandırmakta ve bu gelişmeye, reforma ivme sağlamaktadır (Cho, 1997).

(Lauwerys. Varış., ve Neff, 1979), eğitim sistemleri, problemleri ve faaliyetleri hakkında geçerli bilgi elde etmek, bunun yanında, eğitime etki eden faktörlerin, çeşitli ülkelerdeki evrimini inceleyerek de eğitim politikasının tayinine yardım edecek görüşü kazandırdığını ifade etmiştir.

Saracaloğlu (1992) ise karşılaştırmalı eğitimin, bir ülkenin kendi eğitim sistemini geliştirebilmesi için kuramsal ve uygulamalı olarak katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Türkoğlu (1998), karşılaştırmalı eğitim çok kültürlü eğitimi beraberinde getirerek, öğrenene birçok fırsat sağlamanın yanında ufkunun gelişmesine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

Erdoğan ise (2000), eğitim bilimlerinin gelişmesi ve zenginleşmesi açısından da karşılaştırmalı eğitimin son derece önemli olduğunu ifade etmiştir (Erdoğan, 2000: s.13).

2.2.3. Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarında Uygulanan Yaklaşımlar

Karşılaştırmalı eğitim alanında çeşitli yaklaşımlar söz konusudur. Halende yaklaşımlara ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Ancak Holmes'un vurguladığı gibi, karşılaştırmalı eğitim alanındaki gelişmeler, tek bir yöntemin uygulanmasıyla gerçekleştirilemez. Bu yüzden gelişimin kalitesi araştırmaların çeşitliliğine bağlıdır (Saracaloğlu, 1992).

Karşılaştırmalı eğitimin yaklaşık olarak, 200 yıllık bir temeli bulunmasına rağmen, karşılaştırmalı eğitim alanındaki bütün araştırmacılar tarafından kabul edilen bir kuram ve yöntem henüz geliştirilememiştir. Ancak, araştırmacılara yardımcı olan bazı kurallar bulunmaktadır (Kanat, 2004).

Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- Eğitim sistemlerini durgun bir yapı gibi değil, değişmeye hazır bir organizma gibi düşünmek gerekmektedir.
- Eğitimin çok karmaşık bir olgu olmasından dolayı, bir toplumun yaşantısı bütün yönleriyle (doğal ve sosyal faktörler, tarih vs.) ele alınmalı ve incelenecek olan toplumun bu yönleriyle ilgili kaynaklar okunmalıdır.
- Analiz ve sınıflandırmalarda; neyin ne ile karşılaştırılacağı iyi belirlenmelidir. Yasa ile yasa, program ile program karşılaştırılmalıdır.
- Yorumlarda; kişisel ilgiler (tarih, sosyoloji vs.) göz önüne alınmalıdır.
- Eğitim politikasına ilişkin incelemelere ilginin artmasından dolayı, inceleme çalışmasında, yetkili kişilerin kararlarını sınırlayan koşullar araştırılmalıdır.

Lauwerys vd (1979) göre "Ne ile ne karşılaştırılacaktır?" sorunu üzerinde başlıca iki görüş vardır. Bunlardan birincisi, bir eğitim sisteminin bir yabancı sistemle karşılaştırılmasını, diğeri ise çeşitli eğitim sistemlerinin birbirleri ile karşılaştırılmasını savunmaktadır. Günümüzde eğitimciler her iki görüşü birleştirme yolunda çalışmaktadırlar.

Geleneksel yaklaşımlar ve analiz yöntemleri halen karşılaştırmalı eğitimi yönlendirmeye devam etmektedir karşılaştırmalı eğitimde hem analiz hem de sentez yöntemlerini kullanmak önem teşkil etmektedir (Demirel, 2000).

Analizin önemini vurgulayan, tanımlayıcı (descriptive) ve açıklayıcı (explanatory) olmak üzere iki temel ana yaklaşım tanımlanmaktadır. Tanımlayıcı yaklaşım, daha eski bir anlayış olarak, dokümanların toplanması, gözlem ve benzerlik ile farklılıkların tanımlanarak gerçeklerin karşılaştırılmasına dayanmaktadır. Açıklayıcı yaklaşım ise, yeni bir yaklaşım olup, felsefî, işlevsel ve problem çözmeye dayalıdır. Karşılaştırmalı olayların nedenlerinin araştırılması ve mümkünse gelecekteki ilerlemeler için birtakım ön

Çalışmaların yapılması gerektiğini savunur. Kazamias açıklayıcı yaklaşımı daha eleştirel ve daha bilimsel bulmaktadır (aktaran;Türkoğlu 1998; Erdoğan 2000).

Günümüzde eğitim sistemlerinin karşılaştırmasında genelde yatay, dikey, problem çözme ve örnek olay olmak üzere dört tür yaklaşım kullanılmaktadır. Bunlar (Erdoğan, 2003; Lauwerys vd., 1979; Türkoğlu, 1998; Ültanır, 2000;).

Yatay yaklaşım: Sistemlerin ayrı ayrı ve birlikte tüm unsurları incelenmektedir. Yani sistemlerin mevcut durumları karşılaştırılmaktadır.

Dikey Yaklaşım: Bu yaklaşımda tarihsel gelişime bakılır. Tarihsel gelişim incelendiğinde sadece eğitim sistemine veya sadece programa tarih boyutu içerisinde bakılmamalıdır. Bunun nedeni ise o sistemi veya öğretim programını gerekli kılan tarihsel gelişimde yatan sosyal olguların olmasıdır. Bu nedenle tarihsel gelişim araştırılırken eğitim sistemlerini sosyal olgular ile birlikte karşılaştırmak gerekir. Kısacası dikey yaklaşımla tarihsel gelişim izlenir.

Problem özme Yaklaşımı: Herhangi bir eğitim sisteminde seçilmiş bir soruna çözüm bulma amacıyla uygulanan yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, eğitim maliyetleri, öğretim statüleri, kadınların eğitim durumları, dil öğretim yöntemleri gibi sorunlar sistematik bir biçimde analiz edilir.

Örnek Olay Yaklaşımı: Örnek olay yaklaşımında, bir ülkenin eğitim deneyimi incelenirken yorum ve karşılaştırma okuyucuya aittir. Örnek olay incelemelerinin sınırlı yanı, incelenen olayın toplumsal ya da tarihsel bütünlük içine yerleştirilmesinde yeterli olmamasıdır.

2.3. Dünyada ve Türkiye’de Karşılaştırmalı Beden Eğitimi ve Spor

Bennet, Howell ve Simri tarafından (1983) karşılaştırmalı beden eğitimi ve spor; “Toplumların, kùltürlerin, ülkelerin veya alanların benzerliklerini ve farklılıklarını keşfetmek amacıyla iki veya daha fazla ülkenin beden eğitimi ve spor alanındaki gelişimlerinin ve baskın özelliklerinin karşılaştırılmalı olarak analiz edilmesi” olarak tanımlanmıştır.

Devine (1982) karşılaştırmalı beden eğitiminin, başka ülkelerdeki beden eğitimi ve spor alanı ile ilgili yapılan çalışmaların yalnızca diğer toplumları, diğer insanları anlamak ve bilgi sahibi olmak değil, aynı zamanda kendi sistemimizi daha iyi anlamak, daha fazla bilgi sahibi olmak anlamına geldiğini belirtmiştir.

Yapılan tanımlar ile karşılaştırmalı beden eğitimi ve spor alanının da tıpkı karşılaştırmalı eğitim alanı gibi, toplumlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları bulma amacı taşıyan ve farklı ülkelerdeki sorunlar ile çözüm yollarını inceleyerek bunlardan fayda sağlayan bir çalışma alanı olduğu görülmektedir (Kalemoğlu, 2011).

Karşılaştırmalı beden eğitimi alanına ilk önemli katkıları 1789 yılında Leopold Berchtold, 1808'de Cesar Auguste Basset ve 1817 yılında Marc Antoine Jullien yapmıştır. Berchtold makalelerinde başka ülkelerdeki çocukların beden eğitimleriyle ilgili olarak pek çok soru hazırlamıştır. Basset de Kuzey ve Güney Avrupa'daki beden eğitimi ile Fransa ve İngiltere arasındaki fiziksel aktivite ve oyunla ilgili kendine özgü karşılaştırmalar yapmıştır (Bennet vd., 1983).

Karşılaştırmalı beden eğitimi ve spor çalışmalarının uluslararası alandaki gelişimiyle ilgili ilk büyük adım da 1978 yılında Uluslararası Karşılaştırmalı Beden Eğitimi ve Spor Derneğinin (International Society for Comparative Physical Education and Sport - ISCPES) kurulması olmuştur. Aynı yıl da karşılaştırmalı beden eğitimi ve spor alanında ilk uluslararası seminer İsrail'de düzenlenmiştir (Hardman, 2008).

ISCPES ile birlikte uluslararası birçok kuruluş karşılaştırmalı beden eğitimi ve spor alanındaki araştırmalar ve çalışmalar için katkılar sağlamıştır ve sağlamaktadır. Uluslararası Sağlık, Beden Eğitimi, Rekreasyon, Spor ve Dans Kurulu (ICHPER-SD), Uluslararası Spor ve Beden Eğitimi Kurulu (ICSPE) ve Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) bunlardan birkaçıdır.

2.4. Türkiye ile İlgili Genel Bilgiler

Türkiye ve resmi adıyla Türkiye Cumhuriyeti, Asya ve Avrupa kıtalarının her ikisinde de toprağı bulunan bir parlamenter cumhuriyet ülkesidir. Topraklarının büyük bir bölümü Anadolu'ya, küçük bir bölümü ise Balkanların uzantısı olan Trakya'ya yayılmıştır.

Kuzeybatıda Bulgaristan, batıda Yunanistan, kuzeydoğuda Gürcistan, doğuda Ermenistan, İran ve Azerbaycan'a bağlı Nahçıvan, güneydoğuda ise Irak ve Suriye komşusudur. Güneyini Akdeniz, batısını Ege Denizi ve kuzeyini Karadeniz çevreler. Marmara denizi ise İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı ile birlikte Anadolu'yu Trakya'dan yani Asya'yı Avrupa'dan ayırır.

Türkiye, çeşitli kültürleri barındıran demokratik, laik ve üniter bir anayasal cumhuriyettir. Resmi dili nüfusun % 85'inin anadili olan Türkçedir ve nüfusun büyük bölümü Müslüman'dır.

2.4.1. Türkiye'de Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türkiye'de zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaran kanunla eğitim sisteminde başlayan yeni dönemin iki temel amacından biri toplumun ortalama eğitim süresini yükseltmek, diğeri ise eğitim sisteminin bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği yönlendirmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlenmesidir (MEB, 2012). Türkiye'de eğitim sisteminin yapısı okulöncesi eğitim, ilkokul ve ortaokul (ilköğretim), lise (ortaöğretim) ve yükseköğretim olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktadır.

Türkiye'de okulöncesi eğitim, isteğe bağlı olarak, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsamaktadır.

12 yıllık dönemi kapsayan zorunlu eğitim ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere üç bölümden oluşur. Türkiye'de ilköğretim kademesi 6-14 yaşlar arasındaki 8 (4+4) yıllık dönemi kapsamaktadır. Bu sekiz yıllık dönemin ilk 4 yılı ilköğretimin birinci kademesini (ilkokul), sonraki 4 yıl ise ikinci kademeyi (ortaokul) oluşturur. Lise (ortaöğretim) kurumları ise, ilköğretim kurumlarından sonra 4 yıllık zorunlu öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Türkiye'de ilkokul kademesinde haftalık ders saati serbest etkinliklerle birlikte haftada 30 ders; ortaokulda 5. ve 6. sınıflarda 36, 7. ve 8. sınıflarda ise 37 ders olarak belirlenmiştir. Türkiye'de eğitim sisteminin en önemli özelliği belli bir merkezden idare edilmesi, eğitim ile ilgili tüm politikaların, planların ve uygulamaların devletin denetimi ve gözetimi altında yapılması ve devletin yetkisi dışında hiçbir eğitim faaliyeti yapılamamasıdır. Türkiye'de merkeziyetçi bir yapıya sahip olan eğitim sisteminin işleyişiyle ilgili tüm yetkiler Milli

Eğitim Bakanlığına (MEB) aittir. Okul sistemi ve yapısı, öğretim programları, ders geçme sistemleri, ders saatleri, maddi kaynaklar, ders kitapları, diğer yardımcı malzemeler ve eğitim sistemi ile ilgili diğer tüm özellikler devlet tarafından belirlendiği için ülke genelinde aynıdır (Kalemoğlu ve İmamoğlu, 2014).

2.4.2. Türkiye’de Beden Eğitimi Sisteminin Gelişimi

Her düzeydeki okullarda beden eğitimi dersleri, genel eğitimin bir tamamlayıcısı olarak okutulmaktadır. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığının, ilk ve ortaöğretim kurumları beden eğitimi uygulamaları yönergesinde beden eğitimin, “Organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak, tüm kişiliğin eğitimi ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası ve tamamlayıcısı amaçlarıyla yapılması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 1983).

Beden eğitimi faaliyetleri eski Türklerde, savaş eğitimi, dinsel amaçlı bir tören veya eğlence olarak değerlendirilip gelişmiş, Osmanlılarda da toprakların savunması, savaş gücünün sürdürülmesi olarak uygulanmış ve teşkilatlandırılmıştır (Bilge, 1989).

Beden eğitiminin Türklerde toprakların savunması ve savaş gücünün sürdürülmesi amaçlarının dışında bir eğitim unsuru olarak kabul edilmesi düşüncesi, 19. yüzyılın sonlarında Fransa İhtilalının getirdiği inkılaplardan hareketle girilen Tanzimat hareketleriyle başlamış ve okullara cimdastik adı altında bedensel etkinlikler konulmuştur (Cihaner 1998; Fişek, 1985).

Beden eğitimi dersinin okul programlarında yer almasıyla bu alanda yetişmiş öğretmene duyulan ihtiyaçta artmıştır. Cumhuriyetten önce beden eğitimi ve spor öğretmeni ihtiyacı şu üç yolla karşılanmıştır:

- Yurt dışından getirilen beden eğitimi öğretmenleriyle. Örneğin; Martini, Moriox, Stangalli gibi.
- Bu yabancı öğretmenlerin yetiştirdiği yetenekli öğrenciler ile, bu yabancı hocaların açmış olduğu cimdastikhanelerden yetişen başarılı gençler beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak görevi üstlenmişlerdir. Örneğin; Faik Bey, Mazhar Bey, Saniye Hanım.

- Devlet tarafından beden eğitimi konusunda tahsil görmeleri için yurt dışına yollanıp, tahsilini tamamlayarak yurda dönenlerden beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak yararlanılmıştır. Örneğin Selim Sırrı Tarcan v.b. (Bilge, 1988).

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte, beden eğitimi dersinin üniversiteler dışında tüm örgün eğitim kurumlarının öğretim programlarında yer alması, bu dersi yürütecek öğretmenleri yetiştirecek kurumların da bir an önce açılması gereğini ortaya koymuş (Özkan, 1999) ve Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze farklı tarzlarda diplomaya yönelik beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren okullar açılmıştır.

Günümüzde beden eğitimi derslerinin örgün eğitim kurumlarındaki durumuna baktığımızda; okul öncesi eğitim kurumu programlarında “oyun ve hareket” adı altında eğitim etkinliklerine yer verilmiş ve oyun etkinlikleriyle çocukların hareket gereksinimlerinin doğal yollarla karşılanması amaçlanmıştır. İlköğretim okullarında ise beden eğitimi dersleri Talim Terbiye Kurulu’nun 25.12.2008 tarih ve 279 sayılı kararıyla, birinci kademedede haftalık 2 ders saati ve ikinci kademedede ise 1 ders saati olarak okutulmaktadır. Ortaöğretimde beden eğitimi derslerine Talim Terbiye Kurulu’nun 11.09.2009 tarih ve 151 sayılı karar ile spor, müzik ve resim alanları hariç diğer tüm alanlarda dokuzuncu sınıfta iki ders saati ve diğer sınıflarda bir ders saati olarak yer verilmiştir.

2.5. İran ile İlgili Genel Bilgiler

İran, kuzeyde Azerbaycan, Ermenistan, Hazar denizi ve Türkmenistan, batıda Türkiye ve Irak, doğuda Afganistan ve Pakistan ve güneyde Basra körfezi ve Umman deniziyle sınırlıdır. 1.648.195 km² yüzölçümüyle Ortadoğu’nun en büyük ülkelerinden ve dünyanın 17. ülkesi sayılan İran’ın doğu ve güney kesimleri düzlük ve çöl iken, kuzey ve batı kesimleri dağlıktır (Meded, 2007).

İran 7744 km.lik kara ve deniz sınırına sahiptir ki, onun 2/3’si kara ve 1/3’i denizdir. Ülkenin büyük bir kısmı dağlıktır ve deniz düzeyinden yaklaşık 100 metre yüksektir. Elborz dağlarında bulunan Demâvend zirvesi 5671m yükseklikle İran’ın en yüksek zirvesidir (Nazari, 1989).

Nüfusunun çoğunluğu Müslümanlardan oluşan İran'da Şii ve Sünni olmak üzere iki önemli mezhep bulunmaktadır. Şiiler İran'ın her noktasına dağılmışken, Sünniler daha çok sınır eyaletlerde, yani Gülistan (Türkmenler), Beluçistan ve Kürdistan ilinde yaşamaktadırlar. Gayri-Müslimlerin nüfusu ise, İran'ın %1'ini oluşturmaktadır. 1986 yılı sayımlarına göre, Hristiyanlar (Ermeniler ve Süryaniler) ülke nüfusunun %0,3'ünü, Museviler %0.05'ini teşkil eder. Mecusilerin nüfusu ise yaklaşık 21,400 kişidir. Bunların dışında Bahayi, Sing Hindu gibi dinlerin de İran'da bulunduğu bilinmektedir (Nazari, 1989).

İran bulunduğu coğrafyadan dolayı tarihin çok eski dönemlerinden beri doğu-batı ticaretinin geniş yolları üzerindedir. Tarihî İpek Yolu Türkistan üzerinden İran'ın iç ve kuzey (Azerbaycan) kesimlerinden Anadolu'ya veya Karadeniz kıyılarına çıkar. Kuzeybatısındaki Tebriz, Rey, Salmas gibi yerleşim yerleri orta ve yeniçağlar içinde önemli ticaret ve nüfus canlılığına sahiptir.

Yer altı zenginliklerinin – birkaç maden türü, çıkan petrolün çoğu hariç – önemli bölümü kuzey ve batı kesimlerindedir. Nüfusun büyük çoğunluğu orta ve kuzeybatı kesimlerinde toplanır (Palacioğlu ve Akgün, 2003).

2006 yılında yapılan sayımlara göre, İran'ın nüfusu 70 milyon 49 bin 262 kişidir. Nüfusun %49.1'i kadın ve %50.9'u erkeklerden oluşan İran'ın %68.4'u şehirlerde, %31.5'i köylerde ve %1'i ise göçebe olarak yaşar (İran İstatistik Merkezi). Nüfusunun çoğunluğu (yaklaşık %85'i) Türklerden ve Farslardan oluşan İran'da Türkmen, Beluç, Kürt ve Arap gibi etniklerin bulunması ülkeye dil açısından da zenginlik kazandırmıştır.

2.5.1. İran'da Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

İran'da eğitim sistemi ilköğretim, ortaokul, lise ve yükseköğretim (üniversite) olarak dört ayrı aşamada yapılmaktadır. İlkokul beş yıllık bir süreyi kapsar ve okula başlama yaşı 7'dir. Ortaokul 3 yıllıktır ve 3. yıldan sonra lise eğitimi başlar. Liseler düz ve mesleki olarak iki türdür. Eskiden dört yıl süren lise eğitimi 1992-1993 yılından yürürlüğe giren ve 1996-1997'den itibaren ülke çapında uygulamaya geçen değişikliklerin ardından lise eğitimi dört yıldan üç yıla indirilmiş ve dersler üniversitelerde olduğu gibi kredi şeklinde sunulur. Fakat üniversite eğitimine devam etmek isteyen öğrenciler hazırlık dönemi olarak iki yarıyıl daha öğrenim görmek zorundalar. Lise mezuniyet belgesi ise, lise üçüncü yılın

sonunda verilmektedir. Yapılan bu değişikliğin en önemli nedeni ÷lkede genç nüfusun hızlı artışı ve aynı zamanda öğrencileri mesleki liselerde okumaya teşvik etmektir. Bunun yanı sıra, lise eğitiminin dört yıldan üç yıla düşür÷lmesi eğitim bütçesinde ciddi bir tasarrufa sebep olmaktadır (Nucumi, 2005).

İran anayasasının eğitimle ilgili 30. maddesine göre, devlet, lise son sınıfa kadar tüm eğitim olanaklarını bedava olarak halkın hizmetine sunmak ve ÷lke ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla yüksek öğrenim imkanlarını sağlamaya çalışmakla yükümlüdür (Anayasa 2001).

İran'da değişik dillerin bulunmasına ve kullanılmasına rağmen eğitim dili sadece Farsçadır. Anayasanın 15. maddesinde etnik ve yerel dillerin okullarda Farsçanın yanı sıra öğretimi öngör÷lmüşse de, günümüze kadar yürürlüğe girmemiştir. 16. maddede Kuran dili olması ve Farsçayla karışmış olduğu gerekçe gösterilerek, ortaokul birinci sınıftan lise son sınıfa kadar Arapça öğretimi zorunlu kılınmıştır (Anayasa, 2001).

2.6. Azerbaycan ile İlgili Genel Bilgiler

Resmi adı Azerbaycan Cumhuriyeti'dir. Başkenti Bakü'dür. Azerbaycan'ın 1919'daki ölçümlere göre yüzölçümü 94.127 km² iken, günümüzde 86.600 km²'dir. Komşuları Gürcistan, Ermenistan, İran, Türkiye ve Dağıstan Özerk Cumhuriyeti'dir (Akman, 2005). Toplam 60 kaza ve 45 şehri mevcuttur. Gence, Sumgayıt, Mingeçevir, Ali Bayramlı, Lenkeran, Hankendi, Seki, Guba, Naftalan, Şuşa ÷lkenin önemli şehirleridir.

Azerbaycan'da Müslüman nüfus oranı 1959'da %71.7, 1970'de %78.1, 1979'da %82.3, 1989'da %84.2 iken, 2005 yılı verilerine göre, Azerbaycan'ın %93.4'ü Müslüman, %2.5'u Rus Ortodoks, %2.3'ü Ermeni Ortodoks, %1.8'i diğer dinlerden oluşmaktadır (Akman, 2005). 2009 yılındaki resmi rakamlara göre ise halkın %96'sı Müslüman (çoğunluğu Şii), %3-4'ü Hristiyan'dır. Fakat Azerbaycan'da dinsel bağlılık nominal olduğu için, pratikteki taraftar oranları çok daha düşüktür.

Azericenin resmi dil olduğu ÷lkede, Rusça, Ermenice, Lezgice ve Gürcüce'de konuşulan diller arasındadır. Para birimi ise Manat'tır (Akman, 2005).

Azerbaycan'ın sosyal ve kültürel yapısını incelediğimizde; Azerbaycan'da önemli kültürel faaliyetlerin eskiden beri var olduğunu, bunlar arasında edebiyat ve özellikle şiirsellik ve

opera-balenin öne çıktığı görülmektedir. Şiirsellik tek başına ve çok güçlü bir biçimde belirgin bir Azeri özelliğidir (Ersanlı, 1994).

Azerbaycan topraklarında önemli alim ve şairler yetişmiştir. Bunların başında Nizami Gencevi ve Fuzuli gelmektedir. Ayrıca, Muhammed Hüseyin Şehriyar ve Bahtiyar Vahapzade'de Azerbaycan'ın önemli şairleridir. 20. yüzyılın başında gerçekleşen Bolşevik Devrimi ile Azeri edebiyatı darbe almıştır. Komünist Parti'yi desteklemeyen yazar ve aydınlar cezalandırılmış, yazarlar ideolojik propaganda araçları haline getirilmek istenmiştir (Akman, 2005).

Azerbaycan'da, 70 yıllık Bolşevik rejimi altında, özellikle Stalin döneminde baskılar had safhaya ulaşmıştır. II. Dünya Savaşı sırasında 600 bin Azerbaycanlı genç hayatını kaybetmiştir (Akyol, 1990). Çar ve Sovyet rejimleri süresince etnik temizlik yapılmıştır. Bundan daha önemlisi, kültürel bakımdan elit katliamı olmuştur. Rus olmayan, en iyi eğitim görmüş, en kültürlü kişiler, gizli servisçe tamamen elenmiş, gidemeyen, kaçamayan ya da razı olmayanlar infaz ya da sürgünle temizlenmişlerdir (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi, 1996).

Stalin, 1930'lu yıllarda tarihe "büyük temizlik" adıyla geçecek olan, kendisine ve rejime muhalif olan veya muhalefet potansiyeline sahip olan siyasi, dini ve bölgesel bütün önderleri sürgün, ölüm ve hapis cezalarına çarptırmıştır (Yalçınkaya, 1999).

Stalin yönetimi, Komünist Partisi içindeki muhaliflerini devrim düşmanlığı, emperyalist ülkelere hizmet gibi suçlamalarla tasfiye ederken, Türk gruplarla ilgili tasfiyelerde Panturanizm, Pantürkizm ve Türkiye casusluğu gibi kavramları kullanmıştır (Andican, 2003).

1936, 1937 ve 1938 yıllarında, "halk düşmanı" olarak damgalanmış pek çok kimsenin tutuklanması ve yargılanması emredilmiştir (Weingast, 1977). Bu kapsamda 1937-38 yıllarında Azerbaycan aydınları Stalin tarafından cezalandırılmış ve eski kitaplar yakılmıştır. Her akıllı ve zeki insanı Pantürkist, Panislamist diye öldürmüşlerdir. 1918-1920 arasındaki Milli Azerbaycan Cumhuriyeti Türkiye'ye ve Avrupa'ya çok fazla öğrenci göndermiştir. Stalin, bu kişileri Azerbaycan halkına önderlik etmesinler diye öldürtmüştür. Stalin 26 bin aydını öldürmüş, 56 bin aydını ise tutuklamış ve Sibirya'ya sürgüne göndermiştir. Bu yıllarda 3 milyon nüfusa sahip Azerbaycan için, bu orandaki aydın ve yetişmiş insan kaybı, ülkenin sosyo-kültürel hayatına darbe vurmuştur. Stalin korkak bir

nesil yetiştirtmiştir. Proleterya enternasyonalizmi adı altında 70 yıllık bir Ruslaştırma siyaseti güdülmüştür (Qurbanov, Osgsrov ve Ramazanov, 2006).

Azerbaycan'ı milli kökünden koparmak amacıyla iki defa alfabesi değiştirilmiştir. Stalin zamanında mezar taşları parçalanmıştır. Yoğun baskılar altında olan halk şehitlerinin ismini dahi ağızlarına alamamış, alanlar ise Pantürkist diye suçlanıp öldürülmüşler veya Sibirya'ya sürgüne gönderilmişlerdir (Qurbanov, Osgsrov ve Ramazanov, 2006).

2.6.1. Azerbaycan'da Beden Eğitimi Sisteminin Gelişimi

Azerbaycan'da spor yönetimi ana başlığı, üç alt başlıkta incelenmiştir. Bunlar, Sovyetlerde spor yönetimi, Azerbaycan'da Beden Eğitimi Sisteminin Gelişimi, Azerbaycan Cumhuriyeti Beden Eğitimi ve Spor Kanunu ve Genel Esasları şeklindedir. Her dört bölümde de devletin spor politikaları incelenmiştir.

2.6.1.1. Sovyetlerde Spor Yönetimi

Rusya'da gerçekleşen Ekim sosyalist devrimi insanlık tarihinde yeni bir sayfa açmıştır. Rusya'nın halk kitlelerinin yaşam tarzlarında, kültür ve ideolojisinde köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Netice de Sovyet sporunun Marksizm'e dayanan ideolojisi ortaya çıkmıştır. Sosyalizmin altında şekillenen Sovyet kültürü, SSCB halklarının her yönlü fiziki eğitimini, onların sosyalist emeğinin ve savunma hazırlığının vasıtalarından birine çevirmiştir (Acalov, 2007).

Birinci Dünya Savaşı'nı takiben emekçi liderleri, spor karşılaşmaları ile daha fazla ilgilenmeye başlamışlardır. 1920'de "Sosyalist İşçiler Spor Birliği" ortaya çıkmış ve iki milyon üye toplamayı başarmıştır. 1921 yılında da Moskova'da Kızıl Spor Enternasyonalisi şeklinde bir oluşum meydana gelmiştir. Amacı, proleter devrimi desteklemek olmuştur (Acalov, 2007).

SSCB, spora çok önem vermiştir. Sovyetler sporu, sağlık ve hijyenin, savunmanın, emek verimliliğinin, kadınların eşitliğinin, uluslararası tanınma ve prestijin vasıtası olarak görmüştür (Sugden ve Tomlinson, 2000). Sovyetler Birliği'nde sağlıklı toplum,

sosyalizmin başarılı bir şekilde yaygınlaşması için gerekli görüldüğünden, fiziksel sağlık Sovyet politikasının her zaman içinde olmuştur (Bernstein, 1998).

Sovyetlerde spor geniş halk kitlelerine yayılmış ve onlar spor alanında kendi yetenek ve becerilerini gösterme fırsatına sahip olmuşlardır. Sovyetlerde sporun teorisi ve uygulaması birbirinden ayrılmaz bir parça olmuş ve spor bilimleri alanındaki çalışmalar için de elverişli şartlar oluşturulmuştur. Beden eğitimi ve spor emekçilerin dövüş yeteneklerinin artırılması, devletin savunma gücünün sağlamlaştırılması vasıtası olduğu için, Sovyet Hükümeti sporu sürekli desteklemiş ve spor teşkilatlarının oluşturulmasını askeri idare organlarına havale etmiştir. (Acalov, Gzizova ve Gkbsrov, 2007).

1917-1920 yılları, Sovyet hâkimiyetinin beden eğitimi (halk eğitimi, sağlık, askeri eğitim vb.), iç savaş, Sovyet beden eğitimi harekâtının ilk teşkilatlarının kurulması, Sovyet beden eğitimi sisteminin amaç ve görevlerinin belirtilmesi ile ilgili kanun hükmünde kararnamelerin çıkarıldığı bir dönem olmuştur. 1921-1925 yılları arası beden eğitimi ve spor, emekçilerin ve gençlerin eğitimi ve sağlıklarının korunmasının vasıtası olarak görülmüştür. Bu yıllarda Sovyet beden eğitiminin nasıl olacağı ve onun toplumun hayatında hangi yeri tutacağı ile ilgili çalışmalar sürdürülmüştür (Acalov, 2007).

Dünyadaki yönetim modellerinin ortak yönetsel ve yasal özelliği sporun devlet hiyerarşisi içinde kamu tüzel kişilerince yaptırılmasıdır. Ayrıldıkları ana noktaysa, sosyalist sistem dışındaki ülkelerin üst yönetimden tabandaki örgütlere doğru tek yanlı buyuran bir yönetim düzeni kurmalarına karşılık, sosyalist ülkelerin, yukarıdan aşağıya işleyen devlet hiyerarşisine paralel olarak aşağıdan yukarıya örgütlenen bir kamusal kitle örgütleri dizilişi oluşturmaları olmuştur.

Sovyetlerde sporun yönetiminin kuramsal çerçevesini tekdüze anayasa kuralları ve dolayısıyla tüm temel politikalarını devlet belirlemiştir. Sovyetler, 1917 devriminden başlayarak yıllar içinde, uluslararası spor hiyerarşisine karşı içişlerinde görece en bağımsız sportif örgütlenmesini gerçekleştirmiştir.

Bazı sosyalist ülkelerin anayasasında ayrıntılı (Doğu Almanya), bazılarında tek cümleyle (Polonya), ama tümünde aynı şekilde ele alman beden eğitimi ve spor, bu ülkelerde, hem yurttaşlar açısından onların kişiliğine bağlı vazgeçilmez bir birey hakkı, hem de yerine getirilmesi zorunlu bir devlet ödevidir.

Birey hakkıdır, çünkü beden eğitimi ve spor, kişilerin çok yönlü ruhsal ve bedensel gelişmelerini, yurttaşların toplumsal yaşamda eylemli-katılmalı biçimde yer almalarını, sosyalist kişiliğin eksiksiz biçimlenmesini, kültürel gereksinmelerin karşılanmasını, yaşam ve çalışma koşullarını planlı bir şekilde geliştiren süreçler içinde halkın sağlığının ve emek gücünün korunmasını sağlamaktadır.

Öte yandan, devlet ödevidir, çünkü beden eğitimi ve spor devletçe yönlendirilmediği sürece, hem birey haklarından kaynaklanan bireyüstü amaçlar bireysel çabalarla gerçekleştirilemez, hem de sosyalist sistemin bütünlüğü içinde birer alt sistem oluşturan spor örgütlerinin ana sistemi en uygun biçimde işletmeleri sağlanamaz. Bu sistemde elit spor ile kitle sporunun organik bir ilişkiye girdiklerini, devletin temel spor politikasını saptayıp uygulayan tek bir organca yönlendirildikleri görülmektedir. Bu egemen organ Sovyetlerde Beden Eğitimi ve Spor Devlet Komitesi'dir.

2.6.1.2. Azerbaycan'da Spor Yönetimi

Azerbaycan'da 12 Mayıs 1920 yılında Sovyet hâkimiyetinin kurulması ile birlikte, hükümet okullar hakkında kanun hükmünde kararname kabul etmiştir. Bu kararnameye göre okul çok amaçlı eğitim veren mükemmel bir kurum olmalıdır. Okullarda eğitim süresi birinci derecede (ilköğretim) 5 yıl (8-13 yaş), ikinci derecede (ortaöğretim) 4 yıl (13-17 yaş) olmalıdır.

Azerbaycan'da beden eğitimi sisteminin oluşturulması iki şekilde yapılmıştır. Bunlardan birincisi; okullarda beden eğitimi dersleri (ders dışında spor şubelerinde spor branşları ile meşgul olmak), ikincisi; spor cemiyetlerinde spor branşları ile meşgul olmak şeklinde olmuştur.

Eğitim mümkün olduğunca ana dilde yapılmıştır ve karma eğitim sistemi uygulanmıştır. Okullarda eğitim almak bütün halk için zorunlu olmuştur. 1 Ekim 1920 yılında birinci ve ikinci dereceli okullar için ilk eğitim planı hazırlanmış ve yayımlanmıştır. 1920-1921 eğitim ve öğretim yılında beden eğitimi dersi birinci dereceli okulların programına her sınıfta ikişer saat olarak konulmuştur. Bu eğitim planı geçici ve tahmini olmuştur.

1923 yılında birinci ve ikinci dereceli okullar için yeni eğitim planı kabul edilmiştir. Fakat bu planın eksikliği de tahmini olmasından kaynaklanmıştır. Halk Eğitim Başkanlığı'nın

izni ile okullara haftalık beden eğitimi derslerinin miktarını değiştirme yetkisi verilmiştir. Genel eğitim kurumlarının altyapısı dikkate alınarak, beden eğitimi derslerinin miktarı tayin edilmiştir.

Beden eğitimi programları ilk defa 1923 yılında yayımlanmıştır. Programda dersin içeriği ile birlikte öğretmenler içinde gerekli eğitim materyalleri verilmiştir. Program, öğrencilerin durumu ile ilgili olarak öğretmen tarafından değiştirilebilmiştir. Öğretmenler üç aylık ders programı hazırlamıştır. Bu üç aylık programla birlikte her derse ait günlük plan düzenlemişlerdir. Üç aylık programda müfredata alınan değişik spor branşları ile ilgili ders saatleri, eğitim yılının dönemleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir.

Azerbaycan eğitim kurumlarında beden eğitiminin oluşturulmasında esas rolü ders, sabah cimmnastiği, beden eğitimi zamanları, geziler, sınıf ve okul dışı beden eğitimi uygulamaları, spor oyunları ve eğlenceler almıştır.

1925-27 yıllarında Azerbaycan Halk Eğitim Başkanlığı birinci dereceli okulların karmaşık programlara geçmesi için hazırlık yapmış ve bazı ilçe okullarında karmaşık programı uygulamaya başlamıştır. Program gruplara ayrılmış, birinci grup için; nefes alma-verme, sıra, serbest hareketler, atletizm, aletli jimnastik, hareketli oyunlar verilmiştir. İkinci grup için gösterilen hareketlerle birlikte ipe tırmanma, seyahatler, geziler programa konulmuştur.

Okullarda uygulanan beden eğitiminin asıl amacı öğrencilere sağlığı, temizlik alışkanlığını, güneş, hava ve sudan istifade etmeyi ve hareket etmeyi öğretmek olmuştur. Ayrıca öğrenci eğitim sürecinde program materyallerini arka arkaya ve sistemli bir şekilde görmüş, sporun atletizm, cimmnastik, eğitsel oyunlar gibi branşlarının ve oyunlarının kurallarını öğrenmiş, gerekli fiziki beceri ve alışkanlıkları kazanmıştır.

Beden eğitimi derslerinde öğrenci çeşitli yürüme, koşma, atlama vb. fiziki hareketleri iyice öğrenmiş, bu fiziki hareketler öğrencilerin çeşitli kas gruplarını geliştirmiş ve kuvvetini korumuştur. Çeşitli hareketli oyunların yapılması öğrencilerin bedensel gelişimini, kişiliklerinin şekillenmesini ve zihinsel hazırlığını sağlamıştır. Oyunların değişik şekillerde yapılması çocuklarda irade, dikkat, hafıza gibi zihinsel fonksiyonları geliştirmiştir.

1927-1928 yıllarında ilk sabit beden eğitimi programı kabul edilmiştir. Program 7-9 ve 10-12 yaşlarına göre iki gruba ayrılmıştır. Her grubun yaş özellikleri dikkate alınarak bedensel hareketler uygulanmıştır. İkinci dereceli okulların programı birinci dereceli okullardan farklı olmuştur. Programda 15-17 yaş grubu öğrenciler dikkate alınmıştır. Bu yıllarda ders dışında beden eğitimi dernekleri kurulmuş ve öğrencilerin bu derneklere katılması zorunlu kılınmıştır (Acalov, Gzizova ve Gkbsrov, 2007).

Azerbaycan'da beden eğitimi sistemi şu şekilde yürütülmüştür;

Devlet kanalıyla,

- 1- 6-7 yaşına kadar olan çocuklar için (doğum evleri, 0-3 yaş arasındaki çocukların bakıldığı kurumlar, anaokulları)
- 2- 7-17 yaşına kadar olan ilk ve orta öğrenim öğrencileri için (ilköğretim ve ortaöğretim kurumları, çocuk esirgeme kurumu okulları, meslek liseleri)
- 3- 18 ve üstü kişiler için (yükseköğretim kurumları, ordu ve donanma birlikleri, hastaneler, dinlenme evleri ve tedavi merkezleri)

Toplumsal kuruluşlar kanalıyla,

- 1- Her yaştan insana spor yaptıran gönüllü kuruluşlar
- 2- Toplumsal kurum ve kuruluşların sportif takımları
- 3- Spor kulüpleri

Azerbaycan'da beden eğitimi ve sporun devletteki teşkilatlanması Gençlik Spor ve Turizm Bakanlığı'na bağlı il ve ilçe teşkilatları şeklindedir. Ayrıca federasyonlarda bu alanda önemli olan diğer teşkilatlardır (Rzayeva ve Csfsrov, 2004).

Çocuklar ana okulundan itibaren beden eğitimi sistemine dahil olurlar. Bu dönemdeki en önemli eğitim aracı oyundur. Beden eğitimi dersi Azerbaycan'da bütün ilk ve orta öğrenim kurumlarının ders programlarında mevcuttur. Azerbaycan Hükümeti gençlerin bedensel eğitimine ayrı bir önem vermektedir. Öğrenciler Azerbaycan beden eğitimi harekâtında önemli bir yer tutmaktadır. 2000'li yılların başlarında genel eğitim kurumlarında zorunlu bir ders olarak okutulan beden eğitimi derslerine bir milyon öğrenci katılmıştır. Okul dışında beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ise iki milyona yakın çocuk ve genç katılmıştır.

Orta öğrenim mezunu öğrencilerin %70'i EMH normlarını yerine getirmiştir. Beden eğitimi sistemi içinde, sosyal yardıma ihtiyacı olan çocuklar için eğitim kurumları önemli bir yer tutmaktadır. Bu okullarda öğrencilere beden eğitimi dersleri ile fizik tedavi ve iyileştirme uygulamaları yapılmaktadır. Kolejlerin beden eğitimi sistemi içinde özel bir yeri vardır. Ayrıca beden eğitimi öğretmeni yetiştiren yüksekokullarda bu sistemin tamamlayıcısı durumundadır. Bu yüksekokullarda birçok spor branşında detaylı bir eğitim verilir. Bunlar arasında cimnastiğin ise ayrı bir yeri vardır.

Beden eğitimi sistemi içinde yüksek eğitim kurumları, özellikle Beden Eğitimi ve Spor Akademisi önemli bir yer tutmaktadır. Akademi, 2000'li yılların başlarına gelindiğinde 15 binden fazla beden eğitimi öğretmeni hazırlamıştır. Bu yıllarda akademiye 2000'den fazla öğrenci eğitim almaktadır. Toplamda 220 öğretim elemanı bulunmaktadır. Bunlardan 10'u profesör, 71'i doktordur. Akademi, ülkede beden eğitimi sisteminin temeli ve sporun bilim merkezidir. Bu merkeze, pedagoji enstitülerinin ve üniversitelerin beden eğitimi fakültesi, beden eğitimi ile ilgili yüksekokullarda dahildir. Akademi eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma konularında bu kurumlara destek vermektedir. Akademi'nin görevleri arasında şunlar vardır;

- 1-Beden eğitimi ve spor alanında yüksek eğitimli antrenör ve öğretmen hazırlamak,
- 2-Beden eğitimi ve sporun kalitesinin yükseltilmesi için çalışan bilim adamları yetiştirmek,
- 3-Üniversitelerde beden eğitimi ile ilgili görev yapacak eğitim kadrolarını hazırlamak,
- 4-Beden eğitimi öğretmenlerinin ve antrenörlerinin uzmanlıklarını attırmak,
- 5-Halkı beden eğitimi ve spor hakkında bilgilendirmek,
- 6-Çeşitli spor branşlarında ders kitapları hazırlamak.

Akademi'de lisans eğitim süresi dört yıldır. Ayrıca, yüksek lisans eğitimi de verilmektedir. Onun süresi ise iki yıldır (Artam, 1993).

2.6.1.3. Azərbaycan Cumhuriyeti Beden Eğitimi ve Spor Kanunu

Bu kanun beden eğitimi ve spor alanında oluşan ilişkileri düzenler, Azərbaycan Cumhuriyeti devlet siyasetini tayin eder, beden eğitimi ve spor ile herkesin meşgul olma hakkına teminat verir.

Madde 1. Kanunun Amaç ve Görevleri

Bu kanunun amacı, beden eğitimi ve spor vasıtasıyla insanın her yönden gelişimini, sağlıklı yaşam tarzını temin etmek, hastalıklara, zararlı alışkanlıklara engel olmak, halkın sağlığını yükseltmek, aktif, uzun ömürlü bir yaşama sahip olmak, uluslararası arenada Azərbaycan sporunun nüfuzunun artmasına nail olmak, gençleri fiziki ve ruhsal açıdan vatanın savunmasına hazırlamaktır.

Bu kanunun görevleri; vatandaşların beden eğitimi ve sporla meşgul olma hakkını temin etmek, beden eğitimi ve spor sisteminin aktifliği ve gelişimi için hukuki teminat oluşturmak, fiziki ve hukuki şahısların beden eğitimi ve spor sahasındaki haklarını, görevlerini ve sorumluluklarını belirlemek, bu alanda meydana gelen ilişkileri düzenlemekten ibarettir.

Madde 2. Beden Eğitimi ve Spor Hakkında Azərbaycan Hükümeti Kanunu

Beden eğitimi ve spor hakkında Azərbaycan Cumhuriyeti'nin kanunu bu kanundan, Azərbaycan Cumhuriyeti'nin diğer normatif-hukuki antlaşma ve uluslararası antlaşmalardan ibarettir.

Madde 3. Beden Eğitimi ve Spor Alanında Devlet Siyaseti

Beden eğitimi ve spor alanında Azərbaycan Cumhuriyeti'nin devlet siyaseti; beden eğitimi ve sporun altyapısını oluşturmak, beden eğitimi ve sporun gelişimini sağlamak, yüksek dereceli sporcuların hazırlanması için beden eğitimi ve spor teşkilatları ve çocuk spor müesseseleri sistemini oluşturmak, beden eğitimi ve sporun gelişimi için zorunlu maddi ve teknik altyapıyı kurmak, beden eğitimi ve spor endüstrisini geliştirmek, bağlı olduğu kuruma ve mülkiyet şekline bakmadan bütün spor teşkilatları için birlikte imkanlar oluşturmaktan ibarettir.

Madde 4. Beden Eğitimi ve Sporla İlgili Toplumsal Kuruluşlar

Beden eğitimi ve sporun gelişimi için oluşturulan ve asıl amacı gelir elde etmek olmayan spor kuruluşları, federasyonlar ve cemiyetler, fonlar, kulüpler (vb. halkın beden eğitimi ve sporu geliştiren diğer kuruluşlar) beden eğitimi ve spor ile ilgili toplumsal kuruluşlar olarak kabul edilir.

Beden eğitimi ve spor ile ilgili toplumsal kuruluşlar kendi faaliyetlerini, “toplumsal kuruluşlar hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti’nin kanununa, bu kanuna ve diğer normatif-hukuki antlaşmalara” göre yürütürler.

Federasyonlar, ilgili spor branşı ile ilgili kulüpleri ve takımların gönüllü üyeliği esasında oluşturulan, faaliyet alanındaki spor branşının ülkede gelişimini sağlayan, ilgili uluslararası federasyonun talimatnamesi ve onun belirlediği kurallara ve Azerbaycan Cumhuriyeti kanununa uygun olarak faaliyet gösteren toplumsal kuruluşlardır.

Federasyonlar, beden eğitimi ve spor ile ilgili devlet programına uygun olarak faaliyette oldukları spor branşlarını geliştirir, ulusal ve uluslararası yarışmaların ve turnuvaların geçirilmesini sağlar, uluslararası federasyonlarda Azerbaycan’ı temsil eder, federasyon yönetimleri sporcuların ve milli takımların uluslararası yarışmalara, kıta ve dünya şampiyonalarına, olimpiyat oyunlarına hazırlığını ve katılımını gerçekleştirir. Her yıl milli takımların ve antrenörlerin heyetini belirler ve hakemlerin hazırlanması ile ilgilenir.

Madde 5. Spor Alanında Uluslararası İlişkiler

Spor teşkilatları uluslararası sportif ilişkilerde bağımsızdırlar. Spor teşkilatları ve sporcular yarışma kurallarına ve uluslararası spor teşkilatlarının talimatnamelerine uygun olarak uluslararası spor organizasyonlarına katılabilirler.

Uluslararası yarışmalarda Azerbaycan’ı resmi olarak temsil etme hakkı ilgili yönetim organına, onun belirlediği kurallar içindeki spor federasyonuna ve diğer spor ile ilgili toplumsal kuruluşlara aittir.

Madde 6. Halkın Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Hakları

Azerbaycan halkının beden eğitimi ve sporla, bu kapsamda elit sporla meşgul olmak, beden eğitimi ve spor ile ilgili toplumsal teşkilatlara katılmak, spor harekâtının yönetimine katılmak, spor tesisleri ve araç-gereçlerinden yararlanma hakkı vardır.

Madde 7. Beden Eğitimi ve Spor Alanında Mülkiyet

Azerbaycan vatandaşları profesyonel spor kulüpleri ve birlikleri kurmak, beden eğitimi ve spor teşkilatlarına, ayrı ayrı kişilere paralı hizmet vermek, spor tesisleri ve diğer sportif araç-gereçleri elde etmek, kiraya vermek, mülkiyet hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti kanununa uygun olarak diğer faaliyetlerle ilgilenmek hakkına sahiptirler.

Madde 8. Beden Eğitimi ve Sporun Teşvik ve Tebliğ Edilmesi

Yetkili yönetim organları, beden eğitimi ve spor ile ilgili toplumsal kuruluşlar kitlesel iletişim vasıtaları ile beden eğitimi ve sporu teşvik ve tebliğ ederler. Sporda insan yeteneklerinin zayıflatılmasına, yasaklanmış usullerin kullanılmasına ve uygulanmasına izin verilmemektedir. Sportif kuruluşlarda, spor yarışmalarının televizyon ve radyo ile yayını yapılırken alkollü içkilerin ve tütün mamullerinin reklamı yasaktır.

Madde 9. Beden Eğitimi ve Spor Anlayışı

Beden eğitimi genel kültürün ayrılmaz bir parçası olup, insan sağlığının sağlanması ve bedensel gelişimine yöneltilmiş sosyal faaliyet alanlarından biridir. Beden eğitimi her bir kişinin ilgisi, ekonominin, eğitimin gençlerin emeğe ve vatanın savunmasına bu kanunun amaçlarına uygun olarak şekillendirilir ve fiziksel hareketler kompleksi vasıtası ile sistematik olarak şahsın fiziki hazırlığının daha iyi hale getirilmesine, mücadele ve ruhsal becerilerin şekillenmesine, yarışmalarda iyi neticeler alınmasına yöneltilmiş fiziki eğitimin bir parçasıdır.

Madde 10. Öğrenme ve Okul Çağına Kadar Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor

Okul çağına kadar, çocukların, öğrencilerin sağlığını korumak ve daha iyi hale getirmek, onlarda fiziki mükemmelliğe ve sağlıklı yaşam tarzına olan ihtiyacı şekillendirmek, bütün öğrenim ve okul çağına kadarki eğitim kurumlarının esas görevlerindendir.

Eğitim kurumları, devlet programları ve fiziki hazırlık normları esasında, yerli şart ve eğitim alanların ilgileri dikkate alınarak, beden eğitimi derslerinin, spor faaliyetlerinin şekil ve usullerini bağımsız olarak belirler. Okul çağında ve okul çağına gelmemiş kişilere eğitim veren kuruluşlarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin içeriği ilgili yönetim organları tarafından belirlenir.

Ders dışı beden eğitimi ve spor faaliyetleri okulda, ayrıca okul dışındaki kuruluşlarda, beden eğitimi ve spor ile ilgili toplumsal kuruluşlarda gerçekleştirilir. Okul çağına gelmemiş çocukların fiziki eğitimi, bu yaştaki çocuklara eğitim veren kurumların eğitim-öğretim programına dahil edilerek beden eğitimi faaliyeti şeklinde hayata geçirilir.

Okulda ve okul çağına gelmemiş kişilere eğitim veren kurumlar, devlet tarafından onaylanmış normlara uygun olarak her yıl çocukların ve öğrencilerin hazırlık testini yaparlar. Sağlık sorunları olanlara beden eğitimi dersleri ve spor faaliyetleri eğitim programına dahil edilmiş özel ve ferdi programlar ile yaptırılır.

Ders dışı beden eğitimi ve spor faaliyetlerini amaca yönelik hayata geçirmek, spor faaliyetlerine aktif bir şekilde katılmak amacıyla eğitim kurumlarında spor kulüpleri kurulur. Eğitim kurumları öğrencilerin askeri-spor hazırlığını askeri organlar, gençlik teşkilatları, gönüllü askeri vatanperverlik ve teknik-spor cemiyetleri ile birlikte hayata geçirirler. Öğrencilerin okul dışında, sağlık ve spor teşkilatlarının beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılması, onların fiziki açıdan mükemmelleşmesi için ortam oluşturur.

Madde 11. Askeri Organların Fiziki Hazırlığı

Askeri organların fiziki hazırlığı onların askerlik borçlarının ve esas hizmet vazifelerinin yerine getirilmesine hizmet etmektedir. Fiziki hazırlığın normları yetkili organlar tarafından belirlenir. Bütün askeri organlar için dikkate alınan spor branşları veya kendilerinin seçtikleri spor branşları ile imkan dahilinde meşgul olmaları için uygun şartlar sağlanır. Yaş sınırı dikkate alınmakla birlikte bütün askeri organlar için fiziki hazırlıkla ilgili zorunlu test yöntemi uygulanır.

Madde 12. İdare, Müessese ve Teşkilatlarda Beden Eğitimi ve Spor

Mülkiyet şekline bakılmadan bütün idare, müessese ve teşkilatların yöneticileri, çalışanların beden eğitimi ve sporla meşgul olmaları, spor ve spor turizmi faaliyetlerine katılmaları için gerekli şartları yaratmalı ve bu amaçla kaynak ayırmalıdır. İdare, müessese ve teşkilatlarda çalışanların beden eğitimi ve spor ile meşgul olmalarını sağlamak için aynı kurumun bünyesinde spor kulüpleri kurulabilir.

Madde 13. Yaşam ve Kitlesele Dinlenme Yerlerinde Beden Eğitimi ve Spor

Yaşam ve kitlesele dinlenme yerlerinde halkın beden eğitimi ve spor ile meşgul olmaları için gerekli ortamın oluşturulması, çocuk ve gençlerin boş zamanlarını verimli geçirmelerinin sağlanması, beden eğitimi ve sporun gelişimi devlet programına uygun olarak yetkili organ tarafından bütçe ve diğer kaynakların aktarılması ile yapılır.

Madde 14. Hastane ve Tedavi Kuruluşlarında, Dinlenme Evlerinde ve Turistik Yerlerde Beden Eğitimi, Spor ve Sağlık İşleri

Hastane ve tedavi kuruluşlarının, dinlenme evlerinin ve turistik yerlerin yöneticileri dinlenenlerin daha sağlıklı olması, hastalıkların önlenmesi ve tedavisi amacı ile tedavi ve dinlenme sürecinde beden eğitimi ve sporun kullanılması için olanak sağlarlar.

Sağlık bölgelerinde ve dinlenme parklarında halkın kişisel sağlığı, beden eğitimi ve sporla ilgilenmesi için yetkili kuruluşlar tarafından özel alanlar ayrılmalıdır.

Madde 15. Halkın Beden Eğitimi ve Spor

Engelliler arasında beden eğitimi ve sporun gelişimi onların rehabilitasyonuna hizmet eder. Yetkili organlar “Halkın hastalanmasına engel olunması, engellilerin rehabilitasyonu ve sosyal savunması hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti kanununa uygun olarak bütçe ayrılması ve diğer kaynaklardan istifade edilmesi, engellilerin spor tesislerinde beden eğitimi ve sporla meşgul olması için gerekli şartları oluştururlar.

Engellilerin rehabilitasyonu sürecinde beden eğitimi ve sporla ilgilenmelerini, bu alan için özel kadroların hazırlığını, bilimsel çalışmaları, tıbbi desteği ve hekim kontrolünü yetkili organlar kaynak ayırarak hayata geçirirler.

Azerbaycan Cumhuriyeti engelli sporcuları ülkelerini uluslararası spor arenasında Paralimpik ve Özel Olimpiyat Komitelerinde temsil ederler.

Madde 16. Yüksek Dereceli Sporcuların Hazırlanması

Yüksek dereceli sporcuların hazırlanması beden eğitimi ve spor teşkilatları, bireysel olarak antrenörlük faaliyeti ile meşgul olan kişiler, özellikle mülkiyet durumuna bakılmaksızın bu amaç için kurulan uzman kurumlar (kulüpler, spor okulları vb.) tarafından yapılır.

Ekonomik açıdan ve tesis açısından çağdaş taleplere cevap veren uzman kurumlarda yüksek dereceli sporcuların hazırlanması, sporcuların üye olduğu beden eğitimi ve spor birlikleri ile yapılan antlaşmalar esasında hayata geçirilir. Aynı teşkilatların üyesi olmayan sporcu başkasının vasıtasıyla uzman kurumlara antlaşma yapabilir.

Madde 17. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Milli Takımları

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin milli takımlarının üyelerine sportif birliklerin teklifleri yetkili organlar tarafından tasdik edilir.

Milli takımlara katılmış sporcuların beden eğitimi ve spor ile ilgili kuruluşlardan diğerine, bu kapsamda yabancı spor kulüplerine geçmesi yetkili organlar tarafından onaylanması ile birlikte sporcu ve aynı teşkilatlar arasında yapılan antlaşma esasında hayata geçirilir.

Milli takımların uluslararası spor yarışmalarına hazırlık ve katılım zamanı hekim kontrolü, bu bağlamda tıbbi destek devlet adına yetkili organ tarafından yapılır. Milli takımların hazırlığı ile ilgili yetkili organ tarafından ülkeye getirilen sportif araç ve gereçler gümrük vergisinden ve diğer vergilerden muaftır.

Madde 18. Profesyonel Spor

Profesyonel spor yüksek spor hazırlığı talep eden, seyretme karakterli, kazanç amaçlı emek faaliyetidir. Profesyonel spor faaliyeti yetkili organ tarafından kabul edilen normatif hukuki antlaşma düzenlenir.

Madde 19. Beden Eğitimi ve Spor Alanında Eğitim Faaliyetiyle Beden Eğitimi ve Spor İle İlgili Pedagojik Eğitim Alan Antrenörler Meşgul Olabilirler

Eğitim verdiği branşta spor ustası normlarını yerine getirmiş ve özel antrenörlük kursuna katılmış kişiler antrenörlük faaliyeti ile meşgul olabilirler. Beden eğitimi alanında, rehabilitasyon uygulamalarını sadece özel eğitimi olan kişiler yapabilirler.

Madde 20. Sporda Yasaklanmış Usul, Hile ve Araçlara İzin Verilmez

Sporda netice elde etmek amacıyla kullanılmasına izin verilmeyen usul, hile ve araçların yolları beden eğitimi ve spor kuruluşlarının isteği ve uluslararası kurallara uygun olarak yetkili organlar tarafından belirtilir.

Madde 21. Beden Eğitimi ve Sporun Maddi Kaynakları

Beden eğitimi ve spor faaliyeti Azerbaycan Cumhuriyeti'nin devlet bütçesinden, televizyon yayınlarından, seyirci karakterli beden eğitimi ve spor yarışmalarından, spor toto-loto gelirlerinden, gerçek ve tüzel kişilerin maddi yardım ve diğer kaynaklardan aktarılan para ile yürütülür.

Madde 22. Beden Eğitimi ve Spora Sponsorluk

Beden eğitimi ve sporun gelişimine sponsorluğun esasları ve kuralları Azerbaycan Cumhuriyeti'nin yetkili organları tarafından belirlenir.

Madde 23. Beden Eğitimi, Sağlık ve Spor Tesisleri İçin Ayrılan Arazilerin Statüsü

Beden eğitimi, sağlık ve spor tesisleri için arazilerin ayrılması ve onlardan istifade edilmesinin kuralları Azerbaycan Cumhuriyeti'nin yetkili organları tarafından belirlenir. Kitlesel beden eğitimi ve spor yarışmalarının yapılmasını temin eden devlet ve toplumsal kuruluşlarının, bu kapsamda beden eğitimi ve spor uzmanları hazırlayan yükseköğretim ve orta öğretim kurumlarının spor tesisleri ve alanları onların daima istifadesindedir.

Arazi sahibinin rızası olmadan beden eğitimi, sağlık ve spor tesisleri için düşünülmüş arazi alanlarında başka proje, inşaat ve yapı işlerinin yapılması, bu şekilde aynı arazi alanlarından diğer amaçlar için istifade edilmesi yasaktır.

Madde 24. Beden Eğitimi Sağlık ve Spor Tesisleri

Yaşam alanlarının inşaat planlarında diğer altyapı çalışmaları ile birlikte beden eğitimi, sağlık ve spor tesisleri de yer almalıdır. Yaşam alanlarını düzenleyen komisyona yetkili organın beden eğitimi ve spor bölümlerinin temsilcileri de katılmalıdırlar

Yetkili organlar, kendilerinin arazisinde beden eğitimi, sağlık ve spor tesislerinin planlanmasına, projelendirilmesine, inşasına ve kullanıma verilmesine uygun normlar esasında nezaret ederler. Yaşam alanlarında beden eğitimi, sağlık ve spor tesisleri yapımının şartlarını halkın nüfusu ve yerli iklim şartları dikkate alınarak yetkili organlar belirler.

Her türlü okul öncesi eğitim kurumları ve normal eğitim kurumlarının inşası ve yeniden kurulma planlarına beden eğitimi, sağlık ve spor tesislerinin de inşası eklenmesi

zorunludur. Uygun alanda yenisini yapmadan mevcut beden eğitimi, sağlık ve spor tesislerini kapatmak yasaktır. Beden eğitimi, sağlık ve spor tesislerinin sigortası kanunla belirlenmiş kurallarla hayata geçirilir.

Madde 25. Beden Eğitimi ve Sporla Meşgul Olan Halkın Sağlığının Korunması

Beden eğitimi, sağlık ve spor kuruluşlarının ve tesislerinin yönetimi faaliyetlerin ve yarışmaların yapılacağı yerlerin güvenlik kurallarına ve sağlık-hijyen normlarına uygunluğu, beden eğitimi ve sporla meşgul olanların tıbbi yardım gösterme imkanını vermelidir. Normal şartlarda beden eğitimi ve spor ile meşgul olurken sağlığı zarar görmüş insanlara yetkili organ tarafından belirlenmiş kurallarda tıbbi, sosyal ve profesyonel iyileştirme hizmeti verilir.

Madde 26. Sporcunun, Antrenörün ve Hakemin Sağlığının Zarar Görmesi Durumunda Mesuliyet

Normal şartlarda beden eğitimi ve spor ile meşgul olurken sporcunun, antrenörün ve hakemin sağlığına zarar gelmesi durumunda mesuliyet onların beden eğitimi, sağlık ve spor teşkilatı ile yaptığı antlaşma şartlarına ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ilgili kanunlarına uygun olarak belirlenir.

Madde 27. Beden Eğitimi ve Spor İle Meşgul Olan Vatandaşların Sigortası

Beden eğitimi ve sporla meşgul olan vatandaşların, bununla birlikte sporcu ve hakemin sigortalanmasının kural ve şartları Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kanunlarına ve beden eğitimi ve spor teşkilatları ile yapılmış antlaşmaya esasen belirlenir.

Uluslararası yarışmalara katılan sporcuların sigortası onlar gönderen teşkilatlar tarafından gerçekleştirilir.

Madde 28. Yüksek Dereceli Sporcuların Spor Adamlarının Emeklerinin Kıymetlendirilmesi

Beden eğitimi ve spor alanında gösterdikleri büyük hizmetlere ve elde ettikleri yüksek başarılarla göre Azerbaycan Cumhuriyeti'nin vatandaşları uygun şartlarda devlet mükâfatlarına ve unvanlara sahip olurlar

Olimpiyat Oyunları'nda başarı kazananlara, ayrıca iki defadan fazla olimpik sporlarda Dünya ve kıta şampiyonalarının galiplerine kanunla belirlenmiş şartlarda emeklilik parası verilir.

Madde 29. Uluslararası Antlaşmalar

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin taraftar olduğu devletlerarası antlaşmalarla bu kanun arasında zıtlıklar olursa aynı uluslararası antlaşmalar uygulanır.

Madde 30. Bu kanunun Bozulması Durumunda Mesuliyet

Bu kanunun bozulması durumunda gerçek ve tüzel kişiler Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ilgili kanununa uygun olarak mesuliyet taşırlar.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ile verilerin analiz edilmesi hakkında bilgiler verilmiştir, Araştırma , 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Türkiye, İran ve Azerbaycan ülkelerinde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının değerlendirilmesinde, tarama modeli ile sınırlandırılmıştır, ayrıca Türkiye'deki Öğretmenlik ders programlarının içerisinde yer alan AKTS sistemi bu değerlendirmenin dışındadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Türkiye, Azerbaycan ve İran gibi bazı İslami ülkelerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2007).

Araştırma için gerekli veriler literatür taraması yöntemiyle toplanmıştır. Var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya dayalı yöntem literatür taraması denir. Bilimsel alanda literatür taraması, bir bilim dalının çeşitli konularında kitap, dergi, makale gibi çeşitli biçimlerde verilmiş yapıtların tamamını ifade etmektedir (Çolak, 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye, İran ve Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren okulların programları oluşturmuştur. Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları YÖK tarafından belirlendiği ve ortak olduğu için tek bir program esas alınmıştır.

Bununla birlikte Azerbaycan ve İran'da da tek bir program uygulamada olduğu için ülkeleri temsilen bu programlar kullanılmıştır. Bu nedenle çalışmada örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

Türkiye'deki ders programları içerisinde yer alan ACTS sistemi bu değerlendirmenin dışındadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, üç ülkenin genel beden eğitim sistemleri ile beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarına ilişkin gerekli olan verileri basılı kaynaklara dayanmaktadır. Bu kapsamda Türkiye, Azerbaycan ve İran'da beden eğitimi ve beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarıyla ilgili literatür taranmıştır. Bu kapsamda ulaşılabilen tez çalışmaları, makaleler, resmi gazeteler, yönergeler, kılavuzlar, kitaplar ve konu ile ilgili bilgi sahibi olan kişilerle yapılan görüşmeler dikkate alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın sonunda elde edilen veriler, Türkiye, Azerbaycan ve İran için karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Çalışmada ilk olarak Türkiye, İran ve Azerbaycan'da beden eğitimi ve beden eğitimi öğretmenliği ders programları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Bir sonraki aşamada beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarının ders programlarının analizi; programda yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin kredi ve sayıları, programda yer alan teorik ve uygulamalı dersler, programda yer alan derslerin alanlara göre dağılımları, alanlara göre derslerin sayıları, kredi ve saatlerinin dağılımı ile derslerin yarıyıllara ve alanlara göre ayrımı yapılarak incelenmiştir.

Bu aşamada Azerbaycan ve İran’da tüm dönemlerde derslerin öğrenci işleri tarafından düzenlenip zorunlu olarak belirlenmesinden ve seçmeli ders kavramı bulunmamasından dolayı programın analizi yapılırken dersler; programda yer alan teorik ve uygulamalı dersler, programda yer alan derslerin alanlara göre dağılımları, alanlara göre derslerin sayıları, kredi ve saatlerinin dağılımı ile derslerin yarıyıllara ve alanlara göre ayrımı yapılarak incelenmiştir.

Yapılan bu inceleme sonuçları ile ilgili veriler tablolastırılmış ve son olarak da ülkelere ait elde edilen veriler üzerinde bir karşılaştırma yapılarak ülkelerin beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının benzer ve farklı yönleri değerlendirilerek gerekli öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, Türkiye, Azerbaycan ve İran’da beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarının ders programlarının analizi ile ilgili veriler yer almaktadır.

4.1. Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrenimi Veren Yüksek Öğretim Kurumların Ders Programlarının Analizi

Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı (BESÖYP-T) Yüksek Öğretim Kurumu tarafından hazırlanan ve uygulanması zorunlu olan ortak bir programdır (YOK, 2007: 205). Bu nedenle çalışmada yapılan analizler bu program çerçevesinde yapılmıştır.

Bununla birlikte Türkiye’de 8 yarıyıldan oluşan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında bir yarıyıl için öğrenim süresi 14 hafta olarak belirlenmiş ve analizler bu süreye göre yapılmıştır.

4.1.1. Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı

Tablo 1’de Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin kredi ve sayılarının dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 1.

Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı

BESÖYP-T		Ders Sayısı		Kredi Sayısı	
Eğitim Yılı	N %	Zorunlu Dersler	Seçmeli Dersler	Zorunlu Dersler	Seçmeli Dersler
1. yarıyıl	N	8	-	21	-
	%	13.3		13.2	
2. yarıyıl	N	8	-	18	-
	%	13.3		11.4	
3. yarıyıl	N	6	2	17	4
	%	10.0	3.3	10.7	2.5
4. yarıyıl	N	7	1	20	3
	%	11.7	1.7	12.6	1.9
5. yarıyıl	N	7	1	19	3
	%	11.7	1.7	12.0	1.9
6. yarıyıl	N	8	-	20	-
	%	13.3		12.6	
7. yarıyıl	N	5	1	12	3
	%	8.3	1.7	7.6	1.9
8. yarıyıl	N	3	3	11	7
	%	5.0	5.0	6.9	4.4
TOPLAM	N	52	8	138	20
	%	86.7	13.3	87.3	12.7

Tablo 1’e göre; beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarında, dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 158 kredi tamamlanmak zorundadır. Bu 158 kredinin 138’i (% 87.3) zorunlu derslere, 20’si (% 12.7) ise seçmeli derslere aittir. Bu program, 52 (% 86.7) tanesi zorunlu ve 8 (% 13.3) tanesi

seçmeli toplam 60 ders içermektedir. Seçmeli dersler 3. yarıyılda başlamaktadır ve bu dersler üniversiteler tarafından belirlenir.

4.1.2. Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı hem uygulamalı hem de teorik derslerden oluşmaktadır. Tablo 2’de bu programda yer alan uygulamalı ve teorik derslerin dağılımı gösterilmektedir. Analizlerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının bir yarıyıl için öğrenim süresi 14 hafta üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 2.

Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı

Eğitim Yılı	N %	Teorik ders saatleri	Uygulamalı ders saatleri	Toplam ders saatleri
1. yarıyıl	N	252	84	336
(14 Hafta)	%	9.4	3.1	12.6
2. yarıyıl	N	182	140	322
(14 Hafta)	%	6.8	5.2	12.0
3. yarıyıl	N	238	112	350
(14 Hafta)	%	8.9	4.2	13.1
4. yarıyıl	N	252	140	392
(14 Hafta)	%	9.4	5.2	14.6
5. yarıyıl	N	238	140	378
(14 Hafta)	%	8.9	5.2	14.1
6. yarıyıl	N	224	112	336
(14 Hafta)	%	8.3	4.2	12.6
7. yarıyıl	N	168	84	252
(14 Hafta)	%	6.2	3.1	9.4
8. yarıyıl	N	196	112	308
(14 Hafta)	%	7.3	4.2	11.5
TOPLAM	N	1750	924	2674
	%	65.4	34.6	100.0

Tablo 2’ye göre; 8 yarıyıllık süre içerisinde 1750 saat (% 65.4) teorik, 924 saat (% 34.6) uygulamalı olmak üzere toplam 2674 saat ders görülmektedir. Haftalık ders saati ise ortalama 27.3’dür.

4.1.3.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımları

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine göre mesleğe hazırlık için; genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon (öğretmenlik meslek bilgisi) grubu derslerin alınması zorunludur.

Tablo 3’de Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 3.

Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Derslerin Alanlara Göre Dağılımları

Öğretmenlik Meslek Bilgisi	% 24.6
Genel Kültür	% 22.5
Alan ve Alan Eğitimi	% 52.9

Yüksek Öğretim Kurumu tarafından hazırlanan ve Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan bu programda, derslerin % 24.6’sını öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon), % 22.5’ini genel kültür dersleri ve % 52.9’unu alan ve alan eğitimi dersleri oluşturmaktadır.

4.1.4.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları

Tablo 4’de Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında alanlara göre yer alan derslerin sayıları, kredi ve saatlerinin yarıyıllara göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 4.

Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları

BESÖYP-T	Ders	Öğretmenlik Meslek Bilgisi		Genel Kültür		Alan Bilgisi		Toplam	
	Kredi Saat	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Yarıyıl	D	1	1.7	2	3.3	5	8.3	8	13.3
	K	3	1.9	4	2.5	14	8.9	21	13.3
	S	42	1.6	56	2.1	238	8.9	336	12.6
2. Yarıyıl	D	1	1.7	3	5.0	4	6.7	8	13.3
	K	3	1.9	6	3.8	9	5.7	18	11.3
	S	42	1.6	98	3.7	182	6.8	322	12.0
3. Yarıyıl	D	2	3.3	3	5.0	3	5.0	8	13.3
	K	5	3.2	8	3.8	8	5.1	21	13.2
	S	70	2.6	126	4.7	154	5.8	350	13.1
4. Yarıyıl	D	2	3.3	2	3.3	4	6.7	8	13.3
	K	5	3.2	6	3.8	12	7.6	23	14.6
	S	70	2.6	98	3.7	224	8.4	392	14.7
5. Yarıyıl	D	2	3.3	1	1.7	5	8.3	8	13.3
	K	6	3.8	2	1.3	14	8.9	22	13.9
	S	112	4.2	28	1.0	238	8.9	378	14.1
6. Yarıyıl	D	2	3.3	2	3.3	4	6.7	8	13.3
	K	5	3.2	5	3.2	10	6.3	20	12.7
	S	98	3.7	70	2.6	168	6.2	336	12.6
7. Yarıyıl	D	2	3.3	2	3.3	2	3.3	6	10.0
	K	5	3.2	5	3.2	5	3.2	15	9.5
	S	70	2.6	98	3.7	84	3.1	252	9.4
8. Yarıyıl	D	2	3.3	1	1.7	3	5.0	6	10.0
	K	8	3.8	2	1.3	8	5.1	18	11.3
	S	154	5.8	28	1.0	126	4.7	308	11.5
TOPLAM	D	14	23.3	16	26.7	30	50.0	60	100.0
	K	40	25.3	38	24.0	80	50.7	158	100.0
	S	658	24.6	602	22.5	1414	52.9	2674	100.0

Yüksek Öğretim Kurumu tarafından hazırlanan ve Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan bu programda alınması gereken 60 tane dersin 14’ü öğretmenlik meslek bilgisi, 16’sı genel kültür ve 30 tanesi alan bilgisi dersleridir.

Sekiz yarıyılta alınması gereken toplam 158 kredinin 38’i genel kültür, 40’ı öğretmenlik meslek bilgisi ve 80’i alan bilgisi derslerine aittir.

4.1.5.Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Yarı Yıllara ve Alanlarına Göre Dağılımları

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin yıllara ve alanlarına göre dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5.

Türkiye’de Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin yarıyıllara ve alanlarına göre dağılımları

	Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Genel Kültür	Alan ve Alan Eğitimi
1. Yarıyıl	-Eğitim Bilimine Giriş	-Türkçe I: Yazılı Anlatım -Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	-Beden Eğitimi ve Sporun Temelleri -Genel Jimnastik -İnsan Anatomisi ve Kineziyoloji -Basketbol -Yüzme
2. Yarıyıl	-Eğitim Psikolojisi	-Türkçe II: Sözlü Anlatım -Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II -Temel Müzik Eğitimi	-Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım -Artistik Jimnastik -Atletizm -Doğa Sporları
3. Yarıyıl	-Öğretim İlke ve Yöntemleri -Seçmeli I	-Bilgisayar I -Yabancı Dil I -Seçmeli I	-Egzersiz Fizyolojisi -Ritim Eğitimi ve Dans -Hentbol
4. Yarıyıl	-Özel Eğitim -Ölçme ve Değerlendirme	-Bilgisayar II -Yabancı Dil II	-Antrenman Bilgisi -Futbol -Halk Oyunları -Seçmeli I
5. Yarıyıl	-Özel Öğretim Yöntemleri I -Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	-Türk Eğitim Tarihi	-Psikomotor Gelişim -Fiziksel Uygunluk -Voleybol -Beden Eğitimi ve Spor Tarihi -Seçmeli II
6. Yarıyıl	-Sınıf Yönetimi -Okul Deneyimi	-Bilimsel Araştırma Yöntemleri -Etkili İletişim Becerileri	-Beceri Öğrenimi -Egzersiz ve Beslenme -Eğitsel Oyunlar -Özel Öğretim Yöntemleri II
7. Yarıyıl	-Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi -Rehberlik	-Drama -Topluma Hizmet Uygulamaları	-Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor -Seçmeli III
8. Yarıyıl	-Öğretmenlik Uygulaması -Seçmeli II	-Seçmeli II	-Araştırma Projesi -Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi -Seçmeli IV

Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler incelendiğinde; öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ilk iki yarıyıldan sonra her yarıyıl iki ders olarak verildiği görülmüştür. Genel kültür derslerinin ise en yoğun olarak verildiği dönem ikinci yarıyıl olarak görülmüştür.

Bununla birlikte alan ve alan eğitimi dersleri ise en yoğun olarak birinci ve beşinci yarıyılta alınmaktadır.

4.2. İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrenimi Veren Yükseköğretim Kurumların Ders Programlarının Analizi

İran’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı (BESÖYP-İ) tüm yükseköğretim kurumlarında uygulanması zorunlu olan ortak bir programdır. Bu nedenle çalışmada yapılan analizler bu program çerçevesinde yapılmıştır.

Bununla birlikte İran’da 8 yarıyıldan oluşan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında bir yarıyıl için öğrenim süresi 16 hafta olarak belirlenmiş ve analizler bu süreye göre yapılmıştır.

4.2.1.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı

İran’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler öğrenci işleri tarafından düzenlenip zorunlu olarak belirlenmektedir. Yükseköğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarında seçmeli ders olmamasından dolayı İran için bu analize yer verilememiştir.

Bu nedenle ders programda yer alan derslere ait kredi ve sayılarının dağılımları zorunlu dersler üzerinden yapılarak analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Zorunlu Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı

BESÖYP-İ	N	Zorunlu Dersler	
Eğitim Yılı	%	Ders Sayısı	Kredi Sayısı
1. yarıyıl	N	11	23
	%	14.28	14.93
2. yarıyıl	N	10	20
	%	12.98	12.98
3. yarıyıl	N	10	20
	%	12.98	12.98
4. yarıyıl	N	10	20
	%	12.98	12.98
5. yarıyıl	N	10	20
	%	12.98	12.98
6. yarıyıl	N	9	18
	%	11.68	11.68
7. yarıyıl	N	10	20
	%	12.98	12.98
8. yarıyıl	N	7	13
	%	9.09	8.44
TOPLAM	N	77	154
	%	100.0	100.0

Tablo 6’ya göre; İran’da beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarında, dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 154 kredi tamamlanmak zorundadır. Bu kredinin tamamı zorunlu derslere aittir. Bu program ayrıca tamamı zorunlu 77 ders içermektedir.

4.2.2.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı hem uygulamalı hem de teorik derslerden oluşmaktadır. Tablo 7’de bu programda yer alan uygulamalı ve teorik derslerin dağılımı gösterilmiştir.

Analizlerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının bir yarıyıl için öğrenim süresi 16 hafta üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 7.

İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı

Eğitim Yılı	N %	Teorik ders saatleri	Uygulamalı ders saatleri	Toplam ders saatleri
1. yarıyıl	N	208	256	464
(16 Hafta)	%	6.0	7.44	13.44
2. yarıyıl	N	192	256	448
(16 Hafta)	%	5.58	7.44	13.02
3. yarıyıl	N	192	256	448
(16 Hafta)	%	5.58	7.44	13.02
4. yarıyıl	N	192	256	448
(16 Hafta)	%	5.58	7.44	13.02
5. yarıyıl	N	224	192	416
(16 Hafta)	%	6.51	5.58	12.09
6. yarıyıl	N	192	192	384
(16 Hafta)	%	5.58	5.58	11.16
7. yarıyıl	N	160.	320	480
(16 Hafta)	%	4.65	9.38	14.03
8. yarıyıl	N	128	224	352
(16 Hafta)	%	3.72	6.51	10.23
TOPLAM	N	1488	1952	3440
	%	43.25	56.74	100.0

Tablo 7'ye göre; 8 yarıyılık süre içerisinde 1488 saat (% 43.25) teorik, 1952 saat (% 56.74) uygulamalı olmak üzere toplam 3440 saat ders görülmektedir. Haftalık ders saati ise ortalama 30.7'dir.

4.2.3.İran'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımları

Tablo 8'de İran'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 8.

İran'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Derslerin Alanlara Göre Dağılımları

Öğretmenlik Meslek Bilgisi	% 43.75
Genel Kültür	% 4.33
Alan ve Alan Eğitimi	% 51.92

İran'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programda, derslerin % 43.75'ini öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon), % 4.33'ünü genel kültür dersleri ve % 51.92'sini alan ve alan eğitimi dersleri oluşturmaktadır.

4.2.4.İran'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları

Tablo 9'da İran'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında alanlara göre yer alan derslerin sayıları, kredi ve saatlerinin yarıyıllara göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 9.

İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları

BESÖYP-İ	Ders	Öğretmenlik Meslek Bilgisi		Genel Kültür		Alan Bilgisi		Toplam	
	Kredi Saat	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Yarıyıl	D	1	1.29	5	6.49	5	6.49	11	14.28
	K	1	0.64	12	7.79	10	6.49	23	14.93
	S	32	0.93	224	6.51	256	7.44	512	14.88
2. Yarıyıl	D	2	2.59	2	2.59	6	7.79	10	12.98
	K	4	2.59	4	2.59	12	7.79	20	12.98
	S	64	1.86	64	1.86	320	0.93	448	13.12
3. Yarıyıl	D	2	2.59	1	1.29	7	9.09	10	12.98
	K	4	2.59	2	1.29	14	9.09	20	12.98
	S	64	1.86	64	1.86	352	10.23	480	13.02
4. Yarıyıl	D	3	3.89	-	-	7	9.09	10	12.98
	K	6	3.89	-	-	14	9.09	20	12.98
	S	96	2.79	-	-	352	10.23	448	13.02
5. Yarıyıl	D	2	2.59	-	-	8	10.38	10	12.98
	K	4	2.59	-	-	16	10.38	20	12.98
	S	64	1.86	-	-	352	10.23	416	12.09
6. Yarıyıl	D	1	1.29	3	3.89	5	6.49	9	11.68
	K	2	1.29	6	3.89	10	6.49	18	11.68
	S	32	0.93	96	2.79	256	7.44	384	11.16
7. Yarıyıl	D	5	6.49	2	2.59	3	3.89	10	12.98
	K	10	6.49	4	2.59	6	3.89	20	12.98
	S	160	4.65	96	2.79	160	4.65	416	12.09
8. Yarıyıl	D	1	1.29	4	5.19	2	2.59	7	9.09
	K	2	1.29	7	4.54	4	4.54	13	8.44
	S	32	0.93	112	3.25	192	5.58	336	9.76
TOPLAM	D	17	22.02	17	22.04	43	55.81	77	100.0
	K	33	21.37	35	22.69	86	57.76	154	100.0
	S	544	15.81	656	19.06	2240	56.73	3440	100.0

İran’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programda alınması gereken 77 tane dersin 17’si öğretmenlik meslek bilgisi, 17’si genel kültür ve 43 tanesi alan bilgisi dersleridir.

Sekiz yarıyılta alınması gereken toplam 154 kredinin 35’i genel kültür, 33’ü öğretmenlik meslek bilgisi ve 86’sı alan bilgisi derslerine aittir.

4.2.5.İran’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler İle Saat ve Kredi Sayıları

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler ile bu derslere ait saat ve kredi sayıları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

İran'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler ile Saat ve Kredi Sayıları

Ders	Kredi	Saat	Ders	Kredi	Saat
Biyokimya-Biyoloji	4	64	Hentbol	2	64
İnsan Anatomisi	2	32	Araştırma Projesi	2	62
Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	4	64	Ölçme ve Değerlendirme	2	32
Atletizm	12	192	Psikomotor Gelişim	2	32
Egzersiz Fizyolojisi	8	160	Öğretim Teknolojileri	2	32
Yabancı Dil	3	48	Egzersiz ve Beslenme	4	64
Antrenman Bilgisi	2	32	Rehberlik	4	64
Fiziksel Uygulama	12	192	Etkili İletişim Becerileri	2	32
Beden Eğitimi ve Spor Tarihi	2	32	Sınıf Yönetimi	2	32
Ülkenin Resmi Dili	3	48	Okul Deneyimi	2	32
Ülkenin Tarihi	2	32	Halk Oyunları	2	64
Jimnastik	4	128	Doğa Sporları	2	64
Yüzme	4	128	Badminton	2	64
Basketbol	4	128	Öğretmenlik Uygulaması	2	64
Voleybol	4	128	Masa Tenisi	4	128
Futbol	4	128	İngilizce Staj	2	128
Güreş	4	128	İslami Düşünceler	4	64
Sosyoloji	2	32	Spor Patolojisi	2	32
Psikoloji	6	96	Hareket Tedavi	2	32
Matematik ve Fizik	6	96	İslahi Hareketler	2	32
Bilgisayar	4	128	Hareket Gelişimi	2	32
Spor Biyomekaniği	4	64	Dağcılık	2	32
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	32	Doğum Kontrolü Yöntemleri	2	32
Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi	2	32	Satranç	2	32
Beden Eğitimi ve Spor Temelleri	2	32	Spor Yönetimliği	2	64
Yüce İslam Tarihi ve Yorumlar	2	32	Bilimsel Araştırma ve Yöntemleri	2	32
Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor	2	128			

İslami bir ülke olan İran’da yükseköğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler incelendiğinde; “Yüce İslam Tarihi”, “İslami Düşünceler” ve “Doğum Kontrolü Yöntemi” gibi dersler göze çarpmaktadır. Ayrıca program içerisinde “Atletizm”, “Fiziksel Uygulama”, “Egzersiz Fizyolojisi” ile “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor” yüksek kredi ve saate sahip dersler olarak görülmektedir.

Bununla birlikte program içerisinde “İnsan Anatomisi”, “Antrenman Bilgisi”, “Öğretmenlik Uygulaması”, “Okul Deneyimi”, “Öğretim İlke ve Yöntemleri” ve “Ölçme ve Değerlendirme” gibi bazı derslerin ise en düşük kredi ve saate sahip dersler olarak göze çarpmaktadır.

4.3.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrenimi Veren Yükseköğretim Kurumların Ders Programlarının Analizi

Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı (BESÖYP-A) tüm yükseköğretim kurumlarında uygulanması zorunlu olan ortak bir programdır. Bu nedenle çalışmada yapılan analizler bu program çerçevesinde yapılmıştır.

Bununla birlikte Azerbaycan’da 8 yarıyıldan oluşan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında bir yarıyıl için öğrenim süresi 15 hafta olarak belirlenmiş ve analizler bu süreye göre yapılmıştır.

4.3.1.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı

Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler öğrenci işleri tarafından düzenlenip zorunlu olarak belirlenmektedir. Yükseköğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarında seçmeli ders olmamasından dolayı Azerbaycan için bu analize yer verilememiştir.

Bu nedenle ders programında yer alan derslere ait kredi ve sayılarının dağılımları zorunlu dersler üzerinden yapılarak analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir

Tablo 11.

Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Zorunlu Derslerin Kredi ve Sayılarının Dağılımı

BESÖYP-A	N	Zorunlu Dersler	
Eğitim Yılı	%	Ders Sayısı	Kredi Sayısı
1. yarıyıl	N	10	25
	%	15.38	10.82
2. yarıyıl	N	9	28
	%	13.87	12.12
3. yarıyıl	N	8	28
	%	12.30	12.12
4. yarıyıl	N	9	38
	%	13.87	16.45
5. yarıyıl	N	8	30
	%	12.30	12.98
6. yarıyıl	N	7	25
	%	10.76	10.82
7. yarıyıl	N	7	29
	%	10.76	12.55
8. yarıyıl	N	7	29
	%	10.76	12.55
TOPLAM	N	65	232
	%	100.0	100.0

Tablo 11'e göre; Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarında, dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 232 kredi tamamlanmak zorundadır. Bu kredinin tamamı zorunlu derslere aittir. Bu program ayrıca tamamı zorunlu 65 ders içermektedir.

4.3.2.Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı hem uygulamalı hem de teorik derslerden oluşmaktadır. Tablo 12'de bu programda yer alan uygulamalı ve teorik derslerin dağılımı gösterilmiştir.

Analizlerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programının bir yarıyıl için öğrenim süresi 15 hafta üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 12.

Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Teorik ve Uygulamalı Derslerin Dağılımı

Eğitim Yılı	N %	Teorik ders saatleri	Uygulamalı ders saatleri	Toplam ders saatleri
1. yarıyıl	N	135	315	450
(15 Hafta)	%	3.87	9.05	12.92
2. yarıyıl	N	90	330	420
(15 Hafta)	%	2.58	9.48	12.06
3. yarıyıl	N	45	405	450
(15 Hafta)	%	1.29	11.63	12.92
4. yarıyıl	N	150	300	450
(15 Hafta)	%	4.31	8.62	12.93
5. yarıyıl	N	150	270	420
(15 Hafta)	%	4.31	7.75	12.06
6. yarıyıl	N	120	300	420
(15 Hafta)	%	3.44	8.62	12.06
7. yarıyıl	N	165	270	435
(15 Hafta)	%	4.74	7.75	12.49
8. yarıyıl	N	210	225	435
(15 Hafta)	%	6.03	6.46	12.49
TOPLAM	N	1065	2415	3480
	%	30.60	69.39	100.0

Tablo 12’ye göre; 8 yarıyılık süre içerisinde 1065 saat (% 30.60) teorik, 2415 saat (% 69.39) uygulamalı olmak üzere toplam 3480 saat ders görülmektedir. Haftalık ders saati ise ortalama 33.1’dir.

4.3.3.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımları

Tablo 13’de Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 13.

Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programındaki Derslerin Alanlara Göre Dağılımları

Öğretmenlik Meslek Bilgisi	% 25.56
Genel Kültür	% 23.20
Alan ve Alan Eğitimi	% 51.22

Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programda, derslerin % 25.56’sını öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon), % 23.20’sini genel kültür dersleri ve % 51.22’sini alan ve alan eğitimi dersleri oluşturmaktadır.

4.3.4.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları

Tablo 14’de Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında alanlara göre yer alan derslerin sayıları, kredi ve saatlerinin yarıyıllara göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 14.

Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Alanlara Göre Ders Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımları

BESÖYP-A	Ders	Öğretmenlik		Genel Kültür		Alan Bilgisi		Toplam	
	Kredi	Meslek Bilgisi							
	Saat	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Yarıyıl	D	2	3.07	4	6.15	4	6.15	10	15.38
	K	8	3.46	6	2.59	11	4.76	25	10.82
	S	120	3.44	90	2.58	165	4.74	375	10.77
2. Yarıyıl	D	1	1.53	3	4.61	5	7.69	9	13.87
	K	4	1.73	9	3.89	15	6.49	28	12.12
	S	45	1.29	135	3.87	225	6.46	405	11.63
3. Yarıyıl	D	2	3.07	1	1.53	5	7.69	8	12.30
	K	7	3.03	2	0.86	19	8.22	28	12.12
	S	105	3.01	30	0.86	285	8.18	420	12.00
4. Yarıyıl	D	1	1.53	1	1.53	7	10.76	9	13.87
	K	7	3.03	4	1.73	27	11.68	38	16.45
	S	105	3.03	60	1.72	390	11.20	555	15.94
5. Yarıyıl	D	1	1.53	1	1.53	6	9.23	8	12.30
	K	7	3.03	3	1.29	20	8.65	30	12.98
	S	105	3.03	45	1.29	300	8.62	450	12.93
6. Yarıyıl	D	1	1.53	1	1.53	5	7.69	7	10.76
	K	4	1.73	4	1.73	17	7.35	25	10.82
	S	60	1.72	60	1.72	255	7.32	375	10.77
7. Yarıyıl	D	-	-	-	-	7	10.76	7	10.76
	K	-	-	-	-	29	12.55	29	12.55

	S	-	-	-	-	435	12.50	435	12.50
	D	-	-	-	-	7	10.76	7	10.76
8. Yarıyıl	K	-	-	-	-	29	12.55	29	12.55
	S	-	-	-	-	465	13.36	465	13.36
	D	8	12.26	11	16.88	46	70.86	65	100.0
TOPLAM	K	37	16.01	28	12.09	167	71.90	232	100.0
	S	540	15.52	420	12.04	2520	72.44	3480	100.0

Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programda alınması gereken 65 tane dersin 8’si öğretmenlik meslek bilgisi, 11’si genel kültür ve 46 tanesi alan bilgisi dersleridir.

Sekiz yarıyılta alınması gereken toplam 232 kredinin 28’i genel kültür, 37’si öğretmenlik meslek bilgisi ve 167’si alan bilgisi derslerine aittir.

4.3.5.Azerbaycan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler İle Saat ve Kredi Sayıları

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler ile bu derslere ait saat ve kredi sayıları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15.

Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Dersler ile Saat ve Kredi Sayıları

Ders	Kredi	Saat
Beden Eğitimi ve Spor Temelleri	12	165
İnsan Anatomisi	7	105
Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	6	84
Atletizm	8	120
Egzersiz Fizyolojisi	6	90
Yabancı Dil	10	150
Antrenman Bilgisi	3	42
Fiziksel Uygulama	3	42
Beden Eğitimi ve Spor Tarihi	4	60
Ülkenin Resmi Dili	6	90
Ülkenin Tarihi	6	90
Jimnastik	8	120
Yüzme	3	45
Basketbol	4	60
Voleybol	4	60
Futbol	3	45
Güreş	3	45
Sosyoloji	6	90
İktisat	4	60
Psikoloji	4	60
Matematik ve Fizik	4	60
Bilgisayar	4	60
Spor Biyomekaniği	3	45
Rehberlik	4	56
Biyokimya-Biyoloji	5	75
Satranç	3	42
Halter	4	58
Halk Oyunları	3	45
Masaj	9	132
Doğa Sporları	7	105

Azerbaycan’da yükseköğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler incelendiğinde; “Beden Eğitimi ve Spor Temelleri”, “Atletizm”, “Yabancı Dil”, “Jimnastik”, “Masaj” ve “Doğa Sporları” yüksek kredi ve saate sahip dersler olarak göze çarpmaktadır.

Bununla birlikte program içerisinde “Fiziksel Uygulama”, “Antrenman Bilgisi”, “Yüzme”, “Futbol”, “Güreş” ve “Spor Biyomekaniği” gibi bazı derslerin ise en düşük kredi ve saate sahip dersler olarak görülmüştür.

Tablo 16.

Türkiye, İran ve Azerbaycan Ülkelerinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Karşılaştırılması

İletmeler/Ülke	Ders%		Kredi		Saat		Alan			Kredi	Saat	Ders
	Zor.	Seç.	Zor.	Seç.	Teo.	Uygu.	Meslek Bilgisi	Genel Kültür	Alan Eğitimi			
TR	86.7	13.3	87.3	12.7	65.4	34.6	24.6	22.5	52.9	158	2674	52+8=60
İR	100	-	100	-	43.25	56.74	43.75	4.33	51.92	154	3440	77
AZ.	100	-	100	-	30.60	69.39	25.56	23.20	51.22	232	3480	65

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, Türkiye, Azerbaycan ve İran’da beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarının ders programlarının 16. Tabloya göre analizi sonucu elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

5.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Kredi ve Sayılarına İlişkin Sonuçlar

Nitelikli bireylerin nitelikli toplumları oluşturduğu göz önüne alındığında eğitimin toplumlar açısından ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bowen (1997) eğitimin, bir ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlayan insan gücünü hazırlayan araç olarak, gün geçtikçe ekonominin temel yatırımı haline geldiğini belirtmiştir. Eğitimin, bireyleri geliştirerek ülkelerin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağladığı için önemli olduğunu ve değerinin çok iyi anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır.

Toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmeler için bir önkoşul olarak kabul edilen eğitim, işlevlerini yetiştirdiği insan gücüyle ortaya koyar. Eğitim sistemleri, bireylere çağdaş gelişmelere ve gereksinimlere uygun, toplumca istendik davranışları kazandırmakla yükümlüdür. Bu davranışları bireylere kazandırma işlevi de kuşkusuz öğretmenlere verilmiştir. Öğretmenler, eğitim sistemlerinde, stratejik konuma sahip olan en önemli öğelerden birisidir. Bu nedenle iyi yetiştirilmeleri zorunludur. Hiçbir eğitim sistemi, sistemi işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez. Bu bakımdan eğitim sistemlerinin başarısı, öğretmenlerin iyi yetiştirilmiş olmasına bağlıdır (Saracaloğlu 1990).

Türkiye’de her öğretim kademesine öğretmen yetiştirme sorumluluğu; ilk olarak 1982’den itibaren, 41 Sayılı Kararname ve 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile tamamen üniversitelere verilmiştir (Özkan 1999). Bu üniversitelerde çeşitli branşlarda öğretmen yetiştirilmektedir. Bunlardan biri de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır.

Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarında, dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 158 kredi tamamlanmak zorundadır. Bu 158 kredinin 138’i (% 87.3) zorunlu derslere, 20’si (% 12.7) ise seçmeli derslere aittir. Yarıyıllara göre kredi dağılımları incelendiğinde; en yüksek kredinin (23 kredi) dördüncü yarıyılta alındığı görülmüştür. Devamında en yüksek kredi birinci (21 kredi), üçüncü (21 kredi) ve beşinci (22 kredi) yarıyıllarda alınmaktadır. Sekiz yarıyıl içerisinde en düşük kredi ise son yılda yedinci yarıyılta (15 kredi) alınmaktadır.

Program ayrıca 52 (% 86.7) tanesi zorunlu ve 8 (% 13.3) tanesi seçmeli toplam 60 ders içermektedir. Dört yıllık öğrenim süresi içinde ilk üç yıl her yarıyılta öğrencilerin alması gereken sekiz ders bulunmaktadır. Son yıl ise öğrencilerin alması gereken ders sayıları azalmakta ve yedinci ve sekizinci yarıyıllarda öğrenciler altışar ders almaktadır.

Seçmeli dersler üçüncü yarıyılta başlamakta ve bu dersler üniversiteler tarafından belirlenmektedir. Üçüncü yarıyılta öğrencilerin seçmesi gereken iki, dört, beş ve yedinci yarıyıllarda bir ve son yarıyılta ise üç tane seçmeli dersi öğrencilerin alması gerekmektedir. Sonuçta öğrencilerin sekiz yarıyılın beşinde öğrencilere alması gereken derslerin bir kısmı seçmeli olarak sunulmaktadır. Bu durum şüphesiz öğrencilerin alması zorunlu temel derslerin dışında en azından derslerin %13’ünü kendi ilgi alanlarına göre belirlemesi şansını sağlamaktadır. Özellikle son yarıyılta öğrencilerin alması gereken derslerin yarısının seçmeli derslerden oluşması öğrenciler için avantaj olarak düşünülebilir.

Ancak Azerbaycan ve İran’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları incelendiğinde, programda yer alan derslerin tamamının zorunlu derslerden oluştuğu görülmüştür. Bu nedenle her iki ülke için programda yer alan seçmeli derslerin kredi ve sayılarına ilişkin bir analiz yapılamamış, ders programında yer alan derslere ait kredi ve sayılarının dağılımları zorunlu dersler üzerinden yapılmıştır.

İran’da beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenimi veren yükseköğretim kurumlarında, dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 154 kredi tamamlanmak

zorundadır. Bu 154 kredinin tamamı zorunlu derslere aittir. Yarıyıllara göre kredi dağılımları incelendiğinde; en yüksek kredinin (23 kredi) ilk yarıyıldan alındığı görülmüştür. Devamında en yüksek kredi ikinci (20 kredi), üçüncü (20 kredi), dördüncü (20 kredi), beşinci (20 kredi) ve yedinci (20 kredi) yarıyıllarda alınmaktadır. Sekiz yarıyıl içerisinde en düşük kredi ise son yılda sekizinci yarıyıldan (13 kredi) alınmaktadır.

İran'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı, tamamı zorunlu toplam 77 ders içermektedir. Dört yıllık öğrenim süresi içinde ilk yarıyıl öğrencilerin en çok ders aldıkları (11 ders) zaman olarak göze çarpmıştır. İran'da en az ders ise son yıl, sekizinci yarıyıldan (7 ders) alınmaktadır.

Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmenliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında, dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 232 kredi tamamlanmak zorundadır. Bu 232 kredinin tamamı zorunlu derslere aittir. Yarıyıllara göre kredi dağılımları incelendiğinde; öğrencilerin en yüksek krediyi (38 kredi) dördüncü yarıyıldan aldıkları görülmüştür. Devamında en yüksek kredi yedinci (29 kredi) ve sekizinci (29 kredi) yarıyıllarda alınmaktadır. Sekiz yarıyıl içerisinde en düşük kredi ise birinci ve altıncı yarıyıllarda (25 kredi) alınmaktadır.

Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı, tamamı zorunlu toplam 65 ders içermektedir. Dört yıllık öğrenim süresi içinde ilk yarıyıl öğrencilerin en çok ders aldıkları (10 ders) zaman olarak göze çarpmıştır. Azerbaycan'da en az ders ise son üç yarıyıldan (7 ders) alınmaktadır.

Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları; programda yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin kredi ve sayılarının dağılımı açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde ilk olarak göze çarpan farkın seçmeli derslerde olduğu görülmüştür. Türkiye BESÖYP'nin yaklaşık %13'ünü seçmeli dersler oluştururken, İran ve Azerbaycan'da seçmeli derslere yer verilmediği görülmüştür.

Türkiye'de uygulanan BESÖPY'nin yaklaşık %87'sinin zorunlu derslerden oluştuğu göz önüne alındığında, Harmandar (2008) tarafından bu durumun öğretim elemanı ve tesis yetersizliği olan üniversiteler için bir dezavantaj yaratabileceği ifade edilmiştir. Ancak diğer taraftan konuya öğretmen adayları açısından bakıldığında, bu durumun öğrenciler için olumlu bir tarafı olduğu düşünülebilir. Çünkü bu durum, öğrencilere alması zorunlu temel derslerin dışında en azından derslerin %13'ünü kendi ilgi alanlarına göre belirleme

şansını sağlamaktadır. Özellikle Türkiye’de son yarıyılta öğrencilerin alması gereken derslerin yarısının seçmeli derslerden oluşması öğrenciler için avantaj olarak düşünülebilir.

İran ve Azerbaycan’da ise programda yer alan dersler öğrenci işleri tarafından düzenlenip zorunlu olarak belirlenmektedir. Bu durumun her iki ülkede de öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmen adayları için bir dezavantaj olabileceği düşünülebilir. Çünkü öğretmen adaylarının her birinin ilgi duydukları alanlarda farklı olacaktır. Bu nedenle öğretmen adayları kendi ilgi alanlarına göre derslerini seçme ihtiyacı duyabilmektedir. Ancak her iki ülkede de öğretmen adaylarına bu esneklik sağlanamamaktadır.

Türkiye, İran ve Azerbaycan’da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları; programda yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin kredi ve sayılarının dağılımı açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde bir diğer göze çarpan konu ise ders sayıları ve krediler olmuştur.

Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmen adayları dört yıllık (8 yarıyıl) eğitim ve öğretim süresi içerisinde toplam 60 dersten 158 krediyi tamamlanmak zorundadır. İran’da ise öğretmen adayları dört yıllık süre içinde 154 krediden oluşan 77 dersi almak zorundadırlar. Azerbaycan’da ise öğretmen adaylarının yine dört yıllık süre içerisinde tamamları gereken 232 kredi ve almaları gereken 65 dersi bulunmaktadır.

Üç ülkede de öğretmen adaylarının almaları gereken ders sayılarına bakıldığında; alınması gereken en az dersin 60 ders ile Türkiye’de olduğu görülmüştür. Ders sayısının en fazla olduğu ülke ise 77 ders ile İran’dır. Bu noktada öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince mümkün olduğu kadar fazla ders almaları bir avantaj olarak düşünülebilir.

Bazı farklılıkların dışında, üç ülkenin de öğretmen yetiştirme programlarında ortak olan yön ise beden eğitimi ve spor öğretmen adayları için öğrenim süresinin her üç ülkede de dört yıl (sekiz yarıyıl) olarak belirlenmesidir.

5.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Teorik ve Uygulamalı Derslere İlişkin Sonuçlar

Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı hem uygulamalı hem de teorik derslerden oluşmaktadır. Türkiye’de 8 yarıyıldan oluşan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında bir yarıyıl için öğrenim süresi 14 haftadır. Türkiye’de

beden eğitimi ve spor öğretmen adayları 8 yarıyıllık süre içerisinde 1750 saat (% 65.4) teorik, 924 saat (% 34.6) uygulamalı olmak üzere toplam 2674 saat ders görülmektedir. Haftalık ders saati ise ortalama 27.3'dür.

Türkiye'de öğrenim süresince teorik dersin en yoğun verildiği zaman birinci (252 saat) ve dördüncü (252 saat) yarıyıllardır. Öğrenim sürecinin son senesinde yedinci yarıyılıda ise en az düzeyde teorik ders (168 saat) verilmektedir. Program uygulamalı dersler açısından incelendiğinde öğrencilerin birinci ve yedinci yarıyılları 84 saat ile en az uygulamalı ders aldıkları zamandır. Uygulamalı dersi en yoğun aldıkları zaman ise 140 saatle ikinci, dördüncü ve beşinci yarıyıllardır.

İran'da ise dersler Türkiye ile aynı şekilde hem uygulamalı hem de teorik derslerden oluşmaktadır. İran'da 8 yarıyıldan oluşan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında bir yarıyıl için öğrenim süresi 16 hafta olarak belirlenmiştir. İran'da beden eğitimi ve spor öğretmen adayları 8 yarıyıllık süre içerisinde 1488 saat (% 43.25) teorik, 1952 saat (% 56.74) uygulamalı olmak üzere toplam 3440 saat ders görülmektedir. Haftalık ders saati ise ortalama 30.7'dir.

İran'da öğrenim süresince teorik dersin en yoğun verildiği zaman birinci (208 saat) ve beşinci (224 saat) yarıyıllardır. Öğrenim sürecinin son yarıyılında ise en az düzeyde teorik ders (128 saat) verilmektedir. Program uygulamalı dersler açısından incelendiğinde öğrencilerin beşinci ve altıncı yarıyılları 192 saat ile en az uygulamalı ders aldıkları zamandır. Uygulamalı dersi en yoğun aldıkları zaman ise 320 saatle yedinci yarıyıldır.

Azerbaycan'da da dersler Türkiye ile aynı şekilde hem uygulamalı hem de teorik derslerden oluşmaktadır. Azerbaycan'da 8 yarıyıldan oluşan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında bir yarıyıl için öğrenim süresi 15 hafta olarak belirlenmiştir. Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmen adayları 8 yarıyıllık süre içerisinde 1065 saat (% 30.60) teorik, 2415 saat (% 69.39) uygulamalı olmak üzere toplam 3480 saat ders görülmektedir. Haftalık ders saati ise ortalama 33.1'dir.

Azerbaycan'da öğrenim süresince teorik dersin en yoğun verildiği zaman 210 saatle sekizinci yarıyıldır. Öğrenim sürecinin ikinci yarıyılında ise en az düzeyde teorik ders (90 saat) verilmektedir. Program uygulamalı dersler açısından incelendiğinde öğrencilerin sekizinci yarıyılı 225 saat ile en az uygulamalı ders aldıkları zamandır. Uygulamalı dersi en yoğun aldıkları zaman ise 330 saatle ikinci yarıyıldır.

Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları; programda yer alan teorik ve uygulamalı derslerin dağılımı açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde ilk olarak göze çarpan farkın yarıyıllar için ayrılan öğrenim süresinde olduğu görülmüştür. Türkiye'de her bir yarıyıl için öğrenim süresi 14 hafta, Azerbaycan için 15 ve İran için 16 hafta olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte haftalık ders saati açısından da ülkelere göre çeşitli farklar görülmüştür. Türkiye'de haftalık ders saati ortalama 27.3, İran'da 30.7 ve Azerbaycan'da 33.1'dir.

Sekiz yarıyıl da ülkelerin programları içerisindeki ders saatlerine bakıldığında; Türkiye'deki beden eğitimi öğretmen adaylarının 2674 saat ile en düşük ders saati aldıkları görülmüştür. Bunu 3440 saat ile İran ve 3480 saat ile Azerbaycan izlemiştir.

Ülkelerin programları içerisinde teorik derslere ayırdığı oranlara bakıldığında ise 1065 saat ile en düşük teorik saatin Azerbaycan'da verildiği görülmüştür. Bunu 1488 saat ile İran ve 1750 saat ile Türkiye izlemiştir.

Uygulamalı ders saatleri açısından ise 924 saat ile Türkiye son sırada yer almıştır. İran'da uygulamalı ders saati 1952 ve Azerbaycan'da 2415 saattir. Sonuç olarak, hem İran hem de Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları içerisinde uygulamalı derslere daha fazla ağırlık verildiği görülmüştür. Bu oranın yaklaşık olarak İran'da Türkiye'nin iki katı, Azerbaycan'da ise iki buçuk katı olduğu görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenliği programının yapısı gereği uygulamalı dersleri bünyesinde yoğun bir şekilde barındırması doğaldır. Çünkü beden eğitimi ve spor öğretmenliği uygulamalı ağırlıklı bir alandır ve bu alanda öğretmenler göreve geldiklerinde yoğun bir biçimde uygulamanın içinde olacaklardır. Bu nedenle İran ve Azerbaycan'da programın ağırlıklı kısmının uygulamalı derslerden oluşması bir avantaj olarak düşünülebilir.

5.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar

Türkiye'de 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine göre mesleğe hazırlık için; genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon (öğretmenlik meslek bilgisi) grubu derslerin alınması zorunludur. Bu nedenle Türkiye'de Yüksek Öğretim

Kurumu tarafından hazırlanan ve Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında, derslerin % 24.6’sını öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon), % 22.5’ini genel kültür dersleri ve % 52.9’unu alan ve alan eğitimi dersleri oluşturmaktadır.

İran’da ise beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programda, derslerin % 43.75’ini öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon), % 4.33’ünü genel kültür dersleri ve % 51.92’sini alan ve alan eğitimi dersleri oluşturmaktadır.

Azerbaycan’da da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programda, derslerin % 25.56’sını öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon), % 23.20’sini genel kültür dersleri ve % 51.22’sini alan ve alan eğitimi dersleri oluşturmaktadır.

Türkiye, İran ve Azerbaycan’da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre dağılımı incelendiğinde üç ülkede de en büyük payı alan ve alan eğitimi derslerinin aldığı görülmüştür. Yine benzer şekilde üç ülkede de en düşük paya genel kültür dersleri sahiptir. Ancak genel kültür derslerine ayrılan oranlar incelendiğinde Türkiye ve Azerbaycan’da yaklaşık % 20 civarı olan pay, İran’da % 4 gibi çok düşük bir orandadır. İran buna karşılık öğretmenlik meslek bilgisine Türkiye ve Azerbaycan’a göre daha fazla pay ayırmıştır. Bir öğretmen adayının hiç şüphesiz meslek hayatına başladığında öğretmenlik meslek bilgisine genel kültürden daha fazla ihtiyacı olacaktır. Ancak bir öğretmenin de toplum içinde ve özellikle öğrencilerinin karşısında sahip olduğu genel kültür düzeyi de onu iyi ve yeterli bir öğretmen olarak tanımlamada ihtiyaç duyulan bir özellik olduğundan, Türkiye ve Azerbaycan’daki öğretmen adaylarının bu konuda daha avantajlı oldukları düşünülebilir.

Bu alan yapılan literatür sonuçlarına bakıldığında, Türkiye, İran ve Azerbaycan’da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarında % 50-70 civarında pay ayrılan alan bilgisi derslerine İngiltere, Fransa, Almanya ve Belçika’da % 80 civarında pay ayrıldığı görülmüştür. Karaküçük ve Yenel (2000) tarafından Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Irak, Gürcistan, Kazakistan, Dağıstan, Yunanistan, Bulgaristan, Özbekistan ve Arnavutlukta yapılan çalışmalarında öğretim programlarında yer alan derslerin içerik kategorilerine göre dağılımlarında mesleki alan bilgisi derslerinin % 56.2 ile % 81.0 arasında, öğretmenlik

formasyonu derslerinin % 6.7 ile % 19.3 arasında ve genel kültür derslerinin ise % 11.7 ile % 27.6 arasında değişiklikler gösterdiği görülmüştür.

Özkan'ın 2004 yılında yaptığı çalışmasında ise Türkiye (Sakarya Üniversitesi) ile İngiltere (Loughborough Üniversitesi), Fransa (Grenoble 1. Joseph Fourier Üniversitesi), Almanya (Köln Spor Okulu) ve Belçika'da (Gent Üniversitesi Hoger Instituut Voor Lichamelijke Opvoedin En Kinesit Herapie) uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları incelenmiştir. Araştırmada, tüm ülkelerin alan bilgisi derslerine programlarında %81 ve üzeri bir oranda yer verdikleri görülmüştür.

Yukarıda yer alan çalışmalarda, tüm ülkelerde genel kültür derslerine az önem verildiği; Köln Spor Okulunun mesleki alan bilgisi derslerine daha fazla önem verdiği sonucuna varılmıştır. Erturan ve Göde'nin (2007) Fransa, İtalya ve Romanya ile Türkiye'deki beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme müfredat programlarını karşılaştırdığı çalışmasında ise Fransa'da öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yüzdelerinin genel dağılım içinde tüm sınıflar için fazla olduğu görülürken, İtalya'da ve Romanya'da beden eğitimi ve spor alanına ait derslerin genel ders dağılımları içindeki yüzdelerinin fazlalığı ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yüzdelerinin azlığı üzerinde durulmuştur. Türkiye'deki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin diğer derslere oranla daha az, ancak İtalya ve Romanya'ya göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, genel olarak beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı incelenen üniversitelerin genel kültür derslerine, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerine göre daha az yer verdikleri görülmüştür.

5.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Alanlara Göre Sayıları, Kredi ve Saatlerinin Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar

Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurumu tarafından hazırlanan ve Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında alınması gereken 60 tane dersin 14'ü öğretmenlik meslek bilgisi (% 23.3), 16'sı genel kültür (% 26.7) ve 30 tanesi alan bilgisi (% 50) dersleridir. Türkiye'de sekiz yarıyılta alınması gereken toplam 158 kredinin 38'i genel kültür (%)

24.0), 40'ı öğretmenlik meslek bilgisi (% 25.3) ve 80'i alan bilgisi (% 50.7) derslerine aittir.

Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek derslerini en yoğun olarak aldıkları dönemler her yarıyılında ikişer ders ile ikinci, üçüncü ve dördüncü yıllardır. Öğretmen adayları ilk yıl ise her yarıyılında birer tane öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin ders almaktadırlar. Genel kültür dersleri ise öğretmen adaylarına üçer ders ile en yoğun olarak ikinci ve üçüncü yarıyıllarda verilmektedir. Onun dışında her yarıyıl en az bir veya iki genel kültür dersini öğretmen adaylarının almaları gerekmektedir.

Öğretmen adaylarının dört yıl boyunca alacakları dersin %50'sini alan bilgisi dersleri oluşturmaktadır. Alan bilgisi derslerini en yoğun aldıkları zaman ise birinci ve beşinci yarıyıllardır. Bu oran son yıla gelindiğinde ise azalmaktadır. Öğrenciler her üç alan türünden de (öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, alan bilgisi) ilk üç yıl boyunca her yarıyıl sekizer ders almaları gerekmektedir. Son yılda ise almaları gereken ders sayıları altıya düşmektedir.

İran'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında alınması gereken 77 tane dersin 17'si öğretmenlik meslek bilgisi (% 22.02), 17'si genel kültür (% 22.04) ve 43 tanesi alan bilgisi (% 55.81) dersleridir. İran'da sekiz yarıyılıda alınması gereken toplam 154 kredinin 35'i genel kültür (% 22.69), 33'ü öğretmenlik meslek bilgisi (% 21.37) ve 86'sı alan bilgisi (% 57.76) derslerine aittir.

İran'da beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek derslerini en yoğun olarak aldıkları dönemler beş ders ile yedinci ve üç ders ile dördüncü yarıyıllardır. Öğretmen adayları diğer yarıyıllarda öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin bir veya ikişer ders almaktadırlar. Genel kültür dersleri ise beş ders ile en yoğun olarak ilk yarıyılıda verilmektedir. İran'da beden eğitimi dersi öğretim programı içerisinde dördüncü ve beşinci yarıyıllarda herhangi bir genel kültür dersi öğretmen adaylarına verilmemektedir.

İran'da öğretmen adaylarının dört yıl boyunca alacakları dersin yaklaşık % 56'sını alan bilgisi dersleri oluşturmaktadır. Alan bilgisi derslerinin en yoğun alındığı zaman üçüncü, dördüncü ve beşinci yarıyıllardır. Son iki yarıyılıda ise alan derslerinin sayısı azalmaktadır. Öğrenciler her üç alan türünden de (öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, alan bilgisi) ilk yıl on bir ders, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve yedinci yarıyıllarda 10'ar ders,

altıncı yarıyılıda dokuz ve öğrenim sürecinin son yarıyılında yedi ders almaları gerekmektedir.

Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında alınması gereken 65 tane dersin 8'si öğretmenlik meslek bilgisi (% 12.26), 11'si genel kültür (% 16.88) ve 46 tanesi alan bilgisi (% 70.86) dersleridir. Azerbaycan'da sekiz yarıyılıda alınması gereken toplam 232 kredinin 28'i genel kültür (% 12.09), 37'si öğretmenlik meslek bilgisi (% 16.01) ve 167'si alan bilgisi (% 71.90) derslerine aittir.

Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor öğretmen adayları öğrenim sürecinin son iki yarıyılında öğretmenlik meslek bilgisi dersleri almamaktadır. Bunun dışında diğer yarıyılarda bir veya ikişer öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin dersler alınmaktadır. Genel kültür dersleri de yine öğrenim sürecinin son iki yarıyılında verilmemektedir. Bunun dışında ilk yarıyılıda dört ders, ikinci yarıyılıda üç ve diğer yarıyılarda birer tane genel kültür dersleri alınmaktadır.

Azerbaycan'da öğretmen adaylarının dört yıl boyunca alacakları dersin yaklaşık % 71 gibi büyük bir oranını alan bilgisi dersleri oluşturmaktadır. Alan bilgisi derslerinin en yoğun alındığı zaman yedişer ders ile dördüncü, yedinci ve sekizinci yarıyılardır. Öğrenciler her üç alan türünden de (öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, alan bilgisi) ilk yarıyıl on ders, ikinci ve dördüncü yarıyılarda dokuzar ders, üçüncü ve beşinci yarıyılıda sekiz ve diğer yarıyılarda yedi ders almaları gerekmektedir.

Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre sayıları, kredi ve saatlerinin dağılımları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, ilk olarak göze çarpan farkın ders sayılarında olduğu görülmüştür. Türkiye bir beden eğitimi öğretmeni adayının tamamlamak zorunda olduğu 60 ders var iken, bu sayı Azerbaycan'da 65 ve İran'da 77 tane dir. Bu açıdan bakıldığında öğretmen adaylarının öğrenimleri boyunca mümkün olduğunca fazla çeşitlilikte ders almalarının onların avantajına olduğu düşünülebilir.

Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin alanlara göre sayıları, kredi ve saatlerinin dağılımları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde göze çarpan bir diğer önemli bulgu ise alan bilgisi derslerine ayrılmış oranlardır. Üç ülkede de öğretmen adayları dört yıllık öğrenimleri

boyunca öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ve alan bilgisi derslerinden belirli oranlarda almak zorundadır.

Türkiye’de bir öğretmen adayının dört yıl sürecinde aldığı derslerinin % 50’sini alan dersleri oluştururken, bu oran İran’da Türkiye’ye yakın bir oranda % 55.81’dir. Ancak Azerbaycan’da bir öğretmen adayının aldığı derslerinin yaklaşık % 71’ini alan dersleri oluşturmaktadır. Alan derslerine ayrılan oranın yüksek olması elbette beden eğitimi ve spor alanında daha üst düzeyde öğretmenlerin yetiştirilmesinde yararlı olacaktır. Bu nedenle Azerbaycan’da Türkiye ve İran’a nazaran beden eğitimi ve spor alanına ilişkin daha donanımlı ve alana daha hakim öğretmenlerin yetiştirildiği söylenebilir.

Ancak Azerbaycan’da alan bilgisi derslerine bu oranda yüksek bir oranın ayrılmasının bazı dezavantajlarının da olması muhtemeldir. Çünkü Türkiye ve İran’da yaklaşık % 22 oranında öğretmenlik meslek bilgisine dair dersler verilirken, bu oran Azerbaycan’da % 12’ye kadar inmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmeni için şüphesiz alan bilgisi oldukça önemlidir. Ancak meslek hayatına başladığında alana ait sahip olduğu bilgileri, öğretmenlik mesleğinin gerekleriyle birleştiremediği sürece verimli bir öğretme ortamı oluşturamayacaktır. Çünkü öğretmenlik alana özgü bazı özel bilgileri ve özellikleri bünyesinde barındıran bir meslektir. Bu nedenle öğretmen adaylarının alana özgü olduğu kadar, mesleğe özgü bilgilerle de donatılması bir gerekliliktir. Bu açıdan bakıldığında Azerbaycan’da BESÖYP’nın bu açıdan yetersiz kaldığı söylenebilir.

Türkiye, İran ve Azerbaycan’da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan genel kültür derslerinin program içerisindeki payları incelendiğinde ülkelerin genelde birbirlerine yakın oranlarda genel kültür dersleri verdikleri görülmüştür. Ancak öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde olduğu gibi genel kültür dersleri de Azerbaycan’da uygulanan program içerisinde diğer iki ülkeye göre daha az yer bulduğu görülmüştür. Yine bir öğretmenin alana özgü yeterliklerinin yanında genel kültürde onun önemli bir özelliğidir ve bu açıdan da iyi yetiştirilmesi gereklidir.

5.5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslere İlişkin Sonuçlar

Türkiye, İran ve Azerbaycan'da uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı içerisinde yer alan dersler incelendiğinde üç ülkede de ortak isme ve içeriğe sahip birçok dersin olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte İslami bir ülke olan İran'da yükseköğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programında yer alan dersler incelendiğinde; “Yüce İslam Tarihi ve Yorumlar”, “İslami Düşünceler” ve “Doğum Kontrolü Yöntemi” gibi dersler göze çarpmaktadır. Bu dersler dışında İran'da “Spor Patolojisi”, “Sosyoloji”, “Psikoloji”, “Matematik ve Fizik”, “Hareket Tedavi” ve “İslahı Hareketler” gibi Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı içinde yer almayan bazı dersler olduğu görülmüştür.

Azerbaycan'da ise yine Türkiye ile birçok dersin ortak olduğu görülmüştür. Ancak bu dersler dışında “Sosyoloji”, “İktisat”, “Psikoloji” ile “Matematik ve Fizik” gibi bazı derslerin Türkiye’de uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı içinde yer almadığı görülmüştür.

Sonuç olarak üç ülkenin benzer isme ve içeriğe sahip derslerinin dışında ülkelerin sahip oldukları inanç ve bazı özelliklere göre beden eğitimi ve spor öğretmenliği yetiştirme programlarında yer alan dersleri şekillendirdikleri görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Acalov, E. (2007). *Bsdsn tsrbıyssi vs idmanın inkişafının ümümbşşsri tarixi*. Bakı: Vatan.
- Acalov, E., Gzizova, Ş., & Gkbsrov, V. (2007). *Bsdsn tsrbıyssi vs idman tarixi*. Bakı: Muallim.
- Açak, M. (2005). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. İstanbul: Morpa
- Adem, M. (1993). *Ulusal eğitim politikamız ve finansmanı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Akman A. (2005). *Azerbaycan: kadim coğrafyanın genç ülkesi*. İstanbul: İlke

- Akyol, T. (1990). *Azerbaycan Sovyetler ve ötesi*. İstanbul: Burak
- Alaylıoğlu, R., & Oğuzkan, A.F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka.
- Andican, A. A. (2003). *Cedidizm'den bağımsızlığa hariçte Türkistan mücadelesi*. İstanbul: Emre
- Aracı, H. (2001). *Okullarda beden eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Artam, A. (1993). *Türk Cumhuriyetlerinin sosyo-ekonomik analizleri ve Türkiye ilişkileri*. İstanbul: Sabri Artam Vakfı.
- Aydın, Ö. (2001). Türkiye'de öğretmen yetiştirme politikaları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 21.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Siyasal
- Bennet, B. L., Howell M. L., & Simri, U. (1983). *Comparative physical education and sport*. Philadelphia: Lea & Febiger.
- Bernstein, F.L. (1998). Envisioning health in revolutionary russia: the politics of gender in sexual-enlightenment. *Russian Review*, 57 (2), 191-217.
- Bilge, N. (1988). *Beden eğitimi etkinliklerinde karşılaşılan başlıca sorunlar. orta öğretim kurumlarında beden eğitimi ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği, 70-82.
- Bilge, N. (1989). *Türkiye'de beden eğitimi öğretmenin yetiştirilmesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Bowen, H. R. (1997). *Investment in learning*. London: Johns Hopkins University.
- Bozyiğit, E., & Erturan, A.G. (2007). Loughborough University ve Pamukkale Üniversitesi'nin beden eğitimi öğretmeni yetiştiren lisans programlarının karşılaştırmalı analizi, uluslararası AB-Bolonya sürecinde beden eğitimi ve spor öğretimi, Çanakkale, Türkiye.
- Bradley, J. (2009). *Effective leadership of PE school sports in primary schools*. *PE & school sports*, 9th Annual One Day Conference. (5th November 2009, Wembley Stadium, London). Optimus Education, 243-252.

- Broadfoot, P. (2001). Editorial: Culture, learning and comparative_education. *Comparative Education*, 37(3), 261-266.
- Bucher, C. A. (1983). *Foundations of physical education & sport*. Ninth Edition, St. Louis: The C.V. Mosby Company.
- Cafoğlu, Z. (1996). *Eğitimde toplam kalite yönetimi*. İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı
- Cho, İ.K. (1997). *Güney Kore eğitim sistemi ile Türkiye eğitim sisteminin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cihaner, S. (1998). *Cimnastik*. İstanbul: Türk Spor Vakfı
- Çiçek, S. (1998). *Evaluation of physical education teacher education program at Middle East Technical University*. Unpublished Doctoral Dissertation, Middle East Technical University, Ankara.
- Demir, M.C. (1997). *Fransa ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme uygulamalarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim*. 1. Baskı, Ankara: Pegem A
- Devine, B. (1982). Comparative physical education and sport: A Discipline. March L. Krotee and Eloise M. Jaeger (Ed.). *Comparative physical education and sport* . (3), 19-24.
- Ercenk, K. (1978). *Temel beden eğitimi ve orta öğretimde cimnastiğin kullanımı*. Ankara.
- Erdoğan, İ. (1995). *Çağdaş eğitim sistemleri*. 1. Baskı, İstanbul: Sistem.
- Erdoğan, İ. (2000). *Okul yönetimi ve öğretim liderliği*. İstanbul: Sistem.
- Erdoğan, İ. (2003). Karşılaştırılmalı eğitim: Türk eğitim bilimleri çalışmaları içinde önemsenmesi gereken bir alan. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 265-283.
- Erdoğan, İ. (2006). *Karşılaştırmalı eğitim. Türkiye’de eğitim bilimleri: bir bilanço denemesi*. Muhsin Hesapçioğlu ve Alpaslan Durmuş (Ed.). 95-106, Ankara: Nobel.

- Ergun, M., Ergezer, B., Çevik, İ., & Özdaş, A. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. 1. Baskı, Ankara: Ocak
- Ergün, M. (1985). *Karşılaştırmalı eğitim*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Malatya.
- Ersanlı Behar, B. (1994). *Azerbaycan, Özbekistan ve Türkmenistan'da eğitim politikaları, bağımsızlığın ilk yılları*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Erturan, A. G., & Göde, O. (2007). *Avrupa Birliği'nde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Türkiye ile Karşılaştırılması*. Uluslararası AB-Bolonya Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi, Çanakkale, Türkiye.
- Eynur, B.R. (2002).), *Türkiye'deki üniversitelerde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmenliği programlarının bazı ülkelerdeki üniversiteler ile karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Fişek, K. (1985). *100 soruda Türkiye spor tarihi*. İstanbul: Gerçek
- Gökmen, H. (1988). *Gençlerin gelişmesinde beden eğitiminin rolü. orta öğretim kurumlarında beden eğitimi ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Günişik, E. (1973). *Temel eğitim kavramlarının açıklanması. ilkokullarda beden eğitimi*. Ankara: Başbakanlık.
- Gürkan, T. (1993). *İlkokul öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile benlik kavramları arasındaki ilişki*. Ankara: Sevinç
- Hardman, K. (2008). *Comparative physical education and sport. directory of sport science*. Jan Borms (Ed.). 385-407. USA: Human Kinetics.
- Hardman, K., & Marshall, J. (2000). The state and status of physical education in schools in international context. *European Physical Education Review*. 6(3), 203-229.
- Harmandar, D. (2008). *Avrupa Birliğine üye ülkelerden İngiltere, Yunanistan ve Bulgaristan İle Türkiye'deki beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Harmandar, D. (2010). *Avrupa Birliğine uyum sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının incelenmesi: Türkiye-Belçika karşılaştırması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hesapçioğlu, M. (1998). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İstanbul: Beta
- Humphrey, J. H. (1971). *Child learning through elementary school physical education*. USA: Brown.
- İmamoğlu, A. F. (1992). *Beden eğitimi ve sporun genel eğitim içinde yeri*. Eğitim. 1(2), 51-55.
- İnal, A.N. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel
- Kale, R., & Erşen, E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimine giriş*. Ankara: Nobel.
- Kalemoğlu, Y., & İmamoğlu, A.F. (2005). *Türkiye ve Almanya’da Uygulanan beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalemoğlu, Y., & İmamoğlu, A.F. (2011). *Türkiye ve İngiltere’deki ilköğretim beden eğitimi dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalemoğlu Varol, Y., & İmamoğlu, A. F. (2014). Türk ve İngiliz eğitim sistemlerine ilişkin sayısal verilerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 406-418
- Kanat, Ö. (2004). *Türk-Alman genel eğitim sistemlerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kar, Ü. (2003). *Türkiye’de ve A.B.D. eğitim fakültelerinde matematik öğretmeni yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, M. (2001). *Türk ve Fransız Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Karaküçük, S., & Yenel, F. (2000). *Çevre ülkelerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğretimi veren yüksek öğretim programlarının genel görünümü*. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Gazi Üniversitesi, Ankara: Sim Matbaacılık, 115-122.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 17. Baskı, Ankara: Nobel.
- Keten, M. (1993). *Türkiye’de spor*. Ankara.
- Kırbıyık, H. (1988). Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması Üzerine. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15, 271-273.
- Knapp, C., & Leonard, P. (1968). *Teaching physical education in secondary schools*. New York: McGraw Hill Book Co.
- Küçükahmet, L. (1993). *Öğretmen yetiştirme programları ve uygulamaları*. Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim programları ve öğretim*. Ankara: Gazi.
- Külahçı, Ş., & Kazu, H.S. (1997). *Öğretmen yetiştirmede kalitenin artırılması açısından mikro öğretim uygulaması, yükseköğretimde sürekli kalite iyileştirme*. Ankara: Haberal Eğitim Vakfı.
- Lauwerys, J.A., Varış, F., & Neff, K. (1979). *Mukayeseli eğitim*. İkinci Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Meded, M. (2007). <http://www.sci.org.ir/portal/faces/public /census85>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1983). *İlk ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi spor ve izcilik uygulamaları yönergesi 1983-1984*. Ankara: MEB
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *12 yıl zorunlu eğitim sorular-cevaplar*. Ankara.
- Nazari, A. A. (1989). *İran’ın toplumsal coğrafyası*, Tahran: Gitaşenasi
- Nucumi, M. (2005). <http://medu.ir/prm/index.php>.
- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*, Ankara: TDK.
- Özkan, H. (1999). *Türkiye’de beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için bir model*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

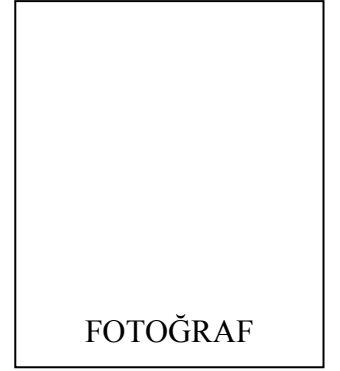
- Özkan, Ş. (2004). *Türkiye ile bazı Avrupa Birliği ülkelerinin beden eğitimi öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Öztürk, Ü. (1982). *Orta dereceli okullarda beden eğitimi*, İstanbul: Kayı
- Palacioğlu, T., & Akgün, C. (2003). *İran ülke etüdü*. İstanbul: İTO.
- Pollatschek, J. L., & O'hagan, F. J. (1989). An investigation of the psycho-physical influences of a quality daily physical education programme. *Health Education Research*. 4 (3), 341-350.
- Rzayeva, Z.H., & Csfsrov, Q.M. (2004). *Bsdn tsrbıyssi nszsriyyssi vs metodikası*. Bakı: AzDBTIA.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (6), 123-135.
- Saracaloğlu, A.S. (1990). *Türk ve Japon öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Saracaloğlu, A.S. (1992). *Türk ve Japon öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Spot
- Sugden, J., & Tomlinson, A. (2000). Football, resentment and resistance in the break-up of the former soviet union. *Culture, Sport, Society*, 3 (2), 89-108.
- Sünbül, A.M. (2001). *Bir meslek olarak öğretmenlik*. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.) *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem.
- Şahin, H.M. (2002). *Beden eğitimi ve sporda temel kavramlar sözlüğü*. Gaziantep: Gaziantep Spor Kulübü Yayınları.
- Şahin, M. (2006). *Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Tamer, K. (1991). *Beden Eğitimi ve Spor Eğitimcilerinin Yetiştirilmesi*. Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri (15-16 Mart 1990, Hacettepe Üniversitesi, Ankara), Ankara: Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Yayını, 397-403.
- Tamer, K., & Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada.
- Tarcan, S. S. (1932), *Beden terbiyesi*, İstanbul.
- Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi. (1996). *Kafkasya ve Orta Asya: bağımsızlıktan sonra geçmiş ve gelecek konferansı*. Ankara: TİKA.
- Türkoğlu, A. (1984). *Türkiye ve Fransa’da lise programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim “Dünya ülkelerinden örneklerle”*. Adana: Çukurova Üniversitesi
- Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim bilimi, kuram ve teknikler*. Ankara: Eylül
- Weingast, D.E. (1977). *Komünizmin iç yüzü*. (N. Sefercioğlu, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı
- Yolcu, İ. (1991). *Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve sporun yeri ve önemi*. Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri (15-16 Mart 1990, Hacettepe Üniversitesi, Ankara), Ankara: Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, 69-72.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, Adı	MOVASSAGH BEHESTANİ, Maliheh
Uyruğu	İran
Doğum Tarihi ve Yeri	
Medeni Hali	Evli
E-posta	m.movassag@gmail.com

Eğitim Derecesi	Okul / Program	Mezuniyet Yılı
Lise		
Üniversite		
Yüksek Lisans		

Yabancı Dil	
--------------------	--

GAZİ GELECEKTİR...